

FINANSINSPEKTIONEN

Tillsyn och registrering

7 APRIL 2011

INNEHÅLL

Sammanfattning	3
Uppdraget och problembilden	4
Utgångsläget	4
Mer än bara "registrering"	5
Konsumenternas bild av registrering kontra tillsyn	6
Vikten av tydlighet gentemot konsumenter	7
Att övervaka finansiell verksamhet – vilket är samhällsintresset?	8
Finansiell tillsyn: hur definieras tillsynsbehoven?	8
Motiven för registrering utan tillsyn	9
Arbetet med de registrerade företagen	10
Motiv för ökad tillsyn av inlåning och kreditgivning	11
Tillståndsplikt för inlåning och kreditgivning till konsumenter	15
Tillståndspliktig verksamhet	15
Ny reglering av inlåningen	16
Rörelseregler för konsumentkreditföretag	19
Bemyndigande att meddela föreskrifter enligt konsumentkreditlagen	21
Kravet på registrering kvarstår för vissa företag	21
Ekonomiska konsekvenser av förslagen	23
Effekter för de berörda företagen	23
Effekter för FI och andra myndigheter	25
Effekter för konsumentskyddet och för förtroendet	25
Bilaga 1 Uppdraget	27
Bilaga 2 Författningsförslag	28

SAMMANFATTNING

Finansinspektionen (FI) har fått i uppdrag av regeringen att utreda systemet med registrering av vissa finansiella företag. Bakgrunden är bland annat den kritik som FI själv har framfört mot registreringsförfarandet. FI har pekat på att ett system med registrering utan möjlighet till tillsyn och ingripande riskerar att skapa en falsk kvalitetsmärkning av registrerade företag. Denna risk är störst för de företag som riktar sig till konsumenter och detta utgör således en brist i konsumentskyddet.

FI föreslår därför i rapporten att företagsformen inlåningsföretag avskaffas och att det införs krav på att inlåningsverksamhet ska bedrivas av företag som har tillstånd som kreditmarknadsföretag eller bank. Det innebär ytterligare krav på kapital, rapportering och tillsyn för företag som tar emot inlåning. Regeringen föreslås samtidigt överväga om man ska låta vissa kooperativa sparkassor fortsätta sin verksamhet enligt nu gällande regelverk.

När det gäller företag som ägnar sig åt kreditgivning till konsumenter föreslår FI att de ska söka särskilt tillstånd och omfattas av en ny definition av konsumentkreditrörelse. En ny företagsform, konsumentkreditföretag, bör enligt FI skapas för de företag som bedriver sådan rörelse. För konsumentkreditföretag ska enklare rörelseregler införas som innefattar allmänna krav på sundhet m.m., men inte särskilda kapitalkrav.

För båda typerna av verksamhet – inlåning och kreditgivning riktad mot konsumenter – innebär förslagen att FI får tydliga möjligheter till ingripande och kan återkalla tillståndet för företag som inte sköter sig. FI anser sammantaget att förslagen bör leda till ett klart förbättrat konsumentskydd.

Företag och privatpersoner som ägnar sig åt valutaväxling eller annan finansiell verksamhet som inte innefattar kreditgivning till konsument eller inlåning ska som tidigare vara registrerade hos FI.

FI har under beredningen av ärendet inhämtat synpunkter från Finansbolagens Förening, vissa större sparkassor och Konsumentverket.

Uppdraget och problembilden

FI har i sitt regleringsbrev fått i uppdrag av regeringen att se över den nuvarande ordningen med en uppdelning av företag mellan de som enbart är registrerade och de som står under tillsyn. Bakgrunden till uppdraget är till stor del de problem som FI själv har lyft fram när det gäller registreringens funktion som en kvalitetsmärkning gentemot konsumenter utan möjlighet till varken full tillsyn eller ingripande mot brister.

Regeringen gav i juni 2010 FI ett särskilt uppdrag att titta närmare på systemet med registrering av vissa finansiella företag. Uppdraget formulerades som att FI ska:

”redogöra för och bedöma aktuella problem som uppstår som en följd av det nuvarande systemet med registrering av vissa företag utan samtidig möjlighet att utöva tillsyn - - - ”

FI ska också föreslå hur detta skulle kunna ersättas

”- - - av t.ex. tillståndsprövning med ökade möjligheter till tillsyn för Finansinspektionen. Även behovet av andra insatser ska redovisas.”

FI ska dessutom utreda finansiella och andra konsekvenser för myndigheten själv, för företagen och för konsumentskyddet med olika alternativ.

UTGÅNGSLÄGET

Alla företag som i någorlunda betydande omfattning sysslar med finansiella tjänster har en relation till FI. Denna kan vara av två slag:

Den ena typen gäller företag vars verksamhet tillståndsprövas, där regelbunden rapportering kan krävas och där FI genom tillsyn regelbundet följer upp att verksamheten bedrivs på ett sätt som följer regelverken, syftande till ett stabilt finansiellt system och ett gott konsumentskydd. Om brister upptäcks kan och ska FI ingripa.

Den andra typen av relation gäller företag som är registrerade hos FI men där i princip ingen tillsyn bedrivs förutom avseende penningtvätt och där möjligheterna att ingripa är begränsade eller obefintliga.

För närvarande är det cirka 3700 företag som faller in i den första kategorin. Antalet registrerade företag uppgår till cirka 300. Det bedöms finnas ytterligare ett hundratal företag som sannolikt, med utgångspunkt i gällande regler, borde vara registrerade av FI men som inte är det. Anledningen till att de inte är registrerade kan vara okunskap, men även ofta att de vill hålla sig utanför all form av statlig kontroll.

Berörda företag

För närvarande är det framför allt vissa finansiella institut, där bland annat de s.k. snabblåneföretagen ingår, samt inlåningsföretag, inklusive sparkassor och spar- och låneföreningar, som ska registreras men alltså inte är föremål för tillsyn. Av de registrerade företagen var i mars 2011 265 finansiella institut och 33 inlåningsföretag.

Därutöver finns och kommer att, på grund av EU-rätten, finnas ytterligare företag som är föremål för registrering. Denna rapport behandlar enbart frågan om registrering kontra tillsyn av inlåningsföretag och registrerade finansiella institut. De företag som är registrerade utifrån EU-direktiv har behandlats eller kommer att behandlas i samband med införande av direktiven i svensk rätt:

1. Med verkan från den 1 januari 2011 står företag som tillhandahåller *betaltjänster*, och som inte gör det med stöd av ett annat tillstånd (t.ex. banker och kreditmarknadsföretag), under FI:s tillsyn och omfattas bland annat av vissa kapitalkrav. Dessa företag benämns betalningsinstitut. Företag med mindre betalningsvolym, understigande i snitt tre miljoner euro per månad, kan ansöka om undantag från tillståndsplikt. Uppgifter om dessa företag ska då i stället föras in i ett särskilt register och företaget kallas registrerad betaltjänstleverantör. För närvarande finns tolv registrerade betaltjänstleverantörer.
2. Direktivet om förvaltare av *alternativa investeringsfonder* (AIFM) förväntas bli publicerat i maj/juni 2011 och ska vara införlivat i svensk lagstiftning vid mitten av 2013. I artikel 3 i direktivet föreskrivs att förvaltare vars förvaltade kapital underskrider vissa trösklar (100 miljoner respektive 500 miljoner euro för fonder som använder belåning respektive stängda fonder utan belåning) ska registreras hos tillsynsmyndigheten. I registreringen ingår att ge information om vilka placeringsstrategier som används och att regelbundet rapportera viss information om fondernas investeringar avseende huvudsakliga typer av instrument som används, exponeringar och koncentrationer. En förvaltare under trösklarna kan välja att underkasta sig full tillsyn och auktorisation för att dra nytta av direktivets fördelar. Då direktivet bland annat innebär reglering av förvaltare som tidigare inte varit reglerade råder stor osäkerhet kring hur många nya företag som kommer att omfattas.

MER ÄN BARA "REGISTRERING"

Registreringens innebörd

Vad innebär registreringen konkret? Ordet "registrering" kan tolkas som ett enkelt administrativt förfarande, där ett företag anmäler sin existens till en myndighet, som noterar namn, adress och några grundläggande uppgifter om verksamheten och för in detta i någon form av förteckning.

Den registrering FI arbetar med i dessa sammanhang innebär en betydligt mer omfattande hantering än så. Företagen behöver visserligen inte, på det sätt som krävs för andra finansiella företag, ansöka om tillstånd av FI för att driva sin verksamhet. Likafullt handlar det i realiteten om en slags rudimentär form av tillståndsprövning; i samband med registreringen görs

en kontroll av bland annat företagets ägare och ledning, och att det finns rutiner för att företagets tjänster inte utnyttjas för penningtvätt. När det gäller inlåningsföretag kontrolleras också att de har tillräckligt med eget kapital, och att de kommer att informera sina blivande kunder om att insatta medel inte omfattas av insättningsgarantin.

FI kontrollerar därefter minst en gång per år att de registrerade företagen uppfyller de krav som ställs. Ett registrerat företag är skyldigt att lämna den information som FI begär, bland annat om åtgärder mot penningtvätt. När det sker förändringar i ledningen eller av ett kvalificerat ägande hos ett registrerat företag ska detta anmälas till FI. Om ett registrerat företag inte följer gällande lagar har FI möjlighet att förelägga företaget att upphöra med verksamheten. I övrigt är dock ingripandemöjligheterna begränsade och ingen löpande, proaktiv övervakning av verksamheten sker – detta är den i praktiken grundläggande skillnaden mellan registrering (i den mening som beskrivits) och tillsyn.

KONSUMENTERNAS BILD AV REGISTRERING KONTRA TILLSYN

När det gäller den förebyggande tillsynen kan konstateras att ett betydande antal av de, företrädesvis små, finansföretag över vilka FI har ett uttalat tillsynsansvar, i praktiken är föremål för tämligen begränsade och/eller föga kontinuerliga tillsynsaktiviteter. Ur den synvinkeln är gränsen mellan de två kategorierna i praktiken inte särdeles skarp.

Det bör samtidigt betonas att det är vare sig anmärkningsvärt eller beklagansvärt att FI inte övervakar alla delar av finansmarknaden och alla finansföretag med likformig noggrannhet och ambition. FI har uppdraget att med knappt 300 medarbetare övervaka nästan 3 700 tillsynsobjekt. Detta gör det nödvändigt att prioritera tillsynsinsatserna och att göra detta utifrån en medveten strategi. I viss mening kan det alltså ses som ett resursproblem. Samtidigt kan man konstatera att behovet av prioriteringar skulle finnas även om FI hade 500 eller 1 000 medarbetare. En ordning där FI noggrant skulle granska varje finansiell aktör är därför bara en teoretisk möjlighet, eftersom det skulle leda till kostnader för tillsynen som inte är samhällsekonomiskt försvarbara. Det ska dock inte leda till slutsatsen att de många mindre finansiella företagen i praktiken ska anses som så obetydliga att tillsynen blir obefintlig. FI arbetar för närvarande med att utveckla tillsynsmetodiken för att på ett kostnadseffektivt och systematiskt sätt identifiera tillsynsbehov och genomföra relevanta insatser även gentemot de mindre aktörerna, t.ex. genom utvecklande av stresstest även för mindre företag.

Det är således nödvändigt att prioritera och anpassa tillsynsinsatserna med utgångspunkt från de risker som en verksamhet innebär för samhälls-ekonomi och för konsumenterna. Policymässigt har detta av FI formulerats i uttrycket ”riskbaserad tillsyn”.

Men även oavsett tillgången på resurser för tillsynsarbete är frågan om tillsynsansvar med rörelse regler respektive registreringsuppdrag av väsentlig betydelse för FI. I det förstnämnda fallet finns både större möjligheter att upptäcka problem och, framför allt, större möjligheter att hantera och lösa dem. Genom ingripanden kan problem lösas innan de blir

allvarliga, och när ett företag inte uppfyller kraven för tillstånd kan tillståndet återkallas.

Sett till konsumenternas förväntningsbild är det emellertid tveksamt om frågan om företaget står under tillsyn eller är registrerat spelar någon avgörande roll; ytterst få s.k. vanliga konsumenter torde uppfatta distinktionen mellan (och modifiera sitt beteende utifrån) om företaget är ”registrerat” respektive ”står under tillsyn”. Ett företag som har något slag av formaliserad relation till FI kan uppfattas av kunderna som statligt auktoriserat eller kvalitetsmärkt oavsett hur denna relation ser ut. Det finns också en rad exempel på att företag aktivt använder detta som ett led i sin marknadsföring, även om de bara är registrerade. I så fall riskerar kunderna att invaggas i vad som kan vara en ogrundad känsla av trygghet. Det kan i sig bidra till att ytterligare öka riskerna för att kunderna ska drabbas av problem, samtidigt som ansvaret i moralisk mening överlämpas på FI och staten.

FI har försökt att tydliggöra skillnaden mellan registrering och tillsyn i sin kommunikation och i det företagsregister som finns publicerat på FI:s webbplats. Det är dock mycket tveksamt om detta är tillräckligt och om informationen faktiskt når fram till alla konsumenter.

VIKTEN AV TYDLIGHET GENTEMOT KONSUMENTER

En grundläggande pedagogisk uppgift för FI – inte bara i detta sammanhang – är att göra tydligt att tillsyn aldrig, oavsett resurstillgång, kan bli i någon mening fullständig och kunna förutse och/eller omhänderta alla finansiella problem som konsumenterna eller samhället i stort kan drabbas av. Finansiella beslut innebär, och måste innebära, både risktagande och ansvarstagande, både för producent och för konsument. Detta är i grunden knappast kontroversiellt – alla inser ju efter ett ögonblicks eftertanke att polisen inte kan ha ständig övervakning över och ta ansvar för varenda bilförare som är ute på vägarna; den som sitter vid ratten har alltid ett eget ansvar för sin körning och dess konsekvenser.

Samtidigt är det av största vikt att statlig registrering inte kan användas som en falsk kvalitetsstämpel. Som allmän princip anser FI därför att registrering utan tillsyn bör undvikas, framför allt hos företag som riktar sig mot konsumenter. När det gäller näringsidkare varierar naturligtvis även där kunskapen om finansiella frågor, men i likhet med annan lagstiftning är det naturligt att ett större ansvar läggs på den som använder sig av finansiella tjänster i näringsverksamhet än i rena konsumentförhållanden.

Enbart krav på tydlighet är dock inte tillräckligt för att motivera en ökad tillsyn av registrerade företag. Eventuella nya befogenheter måste kopplas till FI:s grundläggande mål om ett stabilt och väl fungerande finansiellt system och konsumentskydd samt vägas mot de kostnader som en ökad reglering kommer att medföra. Med utgångspunkt från detta kan konstateras att skyddsbehovet varierar mellan olika former av verksamhet som i dag är föremål för registrering.

Att övervaka finansiell verksamhet – vilket är samhällsintresset?

Avvägningen av hur mycket tillsyn som FI bör ha över olika former av företag handlar i stor utsträckning om en avvägning mellan målen för tillsynen – ett stabilt och väl fungerande finansiellt system och konsumentskydd – och de kostnader som reglering och tillsyn för med sig. När det gäller de registrerade företagen är det framför allt skyddet av konsumenterna som står i fokus. Dessutom medför riskerna för penningtvätt och annan ekonomisk brottslighet ett tillsynsbehov.

FINANSIELL TILLSYN: HUR DEFINIERAS TILLSYNSBEHOVEN?

I regleringsbrevet från regeringen står att FI ”ska bidra till ett stabilt och väl fungerande finansiellt system och till konsumentskyddet inom det finansiella systemet”, något som också följer av förordningen (2009:93) med instruktion för Finansinspektionen.

Detta utgör de övergripande kriterierna för vilka företag och verksamheter FI ska bevaka, reglera och kontrollera. Det kan samtidigt konstateras att målet om systemstabilitet i ett normalläge har direkt relevans bara för en mycket liten del av tillsynsobjekten – låt vara att dessa i allmänhet också är de största företagen i sektorn. Tillsynen av resten – mer än 99 procent av antalet tillsynsobjekt – måste alltså normalt motiveras dels från konsumentskyddsaspekten, dels från en allmän ambition att marknaderna ska fungera väl. Även små och ur systemstabilitetssynpunkt betydelselösa aktörer kan påverka marknadernas funktionssätt negativt, exempelvis genom att skada förtroendet i marknaden. I extrema situationer där stabiliteten i det finansiella systemet är hotad kan små aktörer även få betydelse för systemstabiliteten – detta såg vi till exempel under finanskrisen.

Med andra ord finns systemaspekter att ta hänsyn till även för mindre aktörer; detta kan sägas ingå i formuleringen ”väl fungerande”. Det finns klara, negativa så kallade externaliteter, främst i form av förtroendeskador kopplade till ”dåligt beteende”, i synnerhet i situationer där marknaden av andra skäl är under stress. Flera av de mer uppmärksammade ingripanden FI gjort på senare år (Carnegie, HQ Bank) kan sägas falla under den här rubriken.

Dessa allmänna motiv lyfts fram mer eller mindre tydligt i de lagar och propositioner som definierat och motiverat vilka företag och verksamheter som ska stå under tillsyn.

När det gäller banker och andra aktörer på kredit- och inlåningsmarknaderna säger regeringen i den proposition (prop. 2002/03:139) där Banklagskommitténs förslag materialiserades i lagförslag som skapade den nu gällande lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF), att:

”Målen med statens politik på det finansiella området är att främja ett stabilt och effektivt finansiellt system med gott konsumentskydd. Effektivitet och konsumentskydd är dock inte unika mål för det finansiella området utan generella mål som kan sägas gälla för hela ekonomin. Speciellt för den finansiella sektorn är att det kan finnas behov av statliga åtgärder som stabiliserar systemet. Detta systemskyddsintresse bottnar i att det finns s.k. systemrisk, dvs. risker för att det finansiella systemet utsätts för vittomfattande störningar som allvarligt kan skada dess funktionsförmåga”.

Värt att notera är att systemstabilitetsintresset i propositionen definieras som det helt dominerande; beträffande exempelvis konsumentskyddsmålet sägs alltså att detta i princip inte är av större vikt och intresse här än på andra samhällsområden. Mycket fokus läggs i propositionen också på att konsumentskyddet i stor utsträckning tas om hand i annan form i och med den civil- och marknadsrättsliga regleringen. Dessa principer har dock knappast tillämpats i praktiken och har inte fått genomslag i lagstiftningen. Om så vore fallet skulle rimligen FI:s uppdrag ha omformulerats ganska radikalt; som framgått ovan är det normalt en mycket liten andel av de företag som finns under tillsyn som har en direkt relevans för systemstabiliteten.

Olika typer av tillsyn

FI bedriver i dag i princip tillsyn över företag som har tillstånd utifrån tre olika syften:

1. Att **övervaka företagens finansiella och operativa stabilitet**, det vill säga säkerställa att kundernas tillgångar är säkra och att företagen kan leverera det de åtagit sig (**kapitalvärdesskydd**). För systemviktiga företag även som en del av stabilitetstillsynen.
2. Att **säkerställa att företagen ägs och leds av seriösa personer** som inte ägnar sig åt brottslig verksamhet, t.ex. penningtvätt, och även i övrigt är lämpliga. Det sker bland annat genom att vandelspröva ägare och företagsledningar.
3. Att säkerställa att företagen lämnar korrekt och relevant information till konsumenterna, hanterar intressekonflikter på ett bra sätt och i övrigt **uppför sig på ett acceptabelt vis gentemot kunderna (marknadsuppförande)**.

Avseende den tredje punkten är tillsynsansvaret i stor utsträckning delat med Konsumentverket. Dessutom har FI på senare år, på regeringens uppdrag, försökt minska informationsunderläget för konsumenter genom att främja en bättre konsumentutbildning.

MOTIVEN FÖR REGISTRERING UTAN TILLSYN

I proposition 2002/03:139 beskrivs även bakgrunden till de förslag till nya rörelse regler för banker och kreditmarknadsbolag som presenterades och som senare genomfördes. En utgångspunkt var att tillståndspliktig finansieringsrörelse bara skulle vara kreditgivning som till någon del finansierades med inlåning från allmänheten; tidigare hade i princip all kreditgivning varit tillståndspliktig, oavsett hur den finansierades. Mot bakgrund av internationella åtaganden vad gällde penningtvätt skulle dock bland annat göras en årlig ägar- och ledningsprövning av FI, även för

kreditgivare som inte bedrev någon inlåning. De finansiella instituten – som beteckningen blev – skulle anmäla sin verksamhet till FI för registrering. Även företag som ägnade sig åt den spegelvända affärsidén, det vill säga att ta emot begränsad inlåning utan att bedriva utlåning, skulle enligt regeringens förslag inte heller stå under tillsyn, utan registreras under beteckningen inlåningsföretag.

Nämnas kan att FI redan i sitt remissvar på utredningsbetänkandet påtalade risken att konsumenten skulle förvillas av den oavsiktliga kvalitetsstämplingseffekt som en registrering kan innebära, en åsikt som delades av bland annat Bankföreningen. Regeringen menade dock att det skulle ankomma på FI att se till att informera allmänheten så att detta problem inte uppstod.

De bärande motiven att välja ett registreringsförfarande, såvitt kan utläsas ur propositionstexten, var – förutom motivet att svara upp mot de internationella kraven att motverka penningtvätt – att det var ett mycket begränsat utbud av finansiella tjänster som dessa företag skulle kunna erbjuda, och att de knappast skulle kunna innebära några risker för den finansiella stabiliteten. Vidare pekade man på behovet att underlätta för nya aktörer på marknaden och på så sätt främja konkurrensen. Därför menade man att en reguljär tillsyn skulle vara överambitiös och bli onödigt kostsam för företagen, och därmed skulle också nyetableringar försvåras. I skrivningarna låter man också förstå att man bedömer att det för FI skulle vara avsevärt mindre resurskrävande att registrera företag än att ha ett traditionellt tillsynsuppdrag.

Sammanfattningsvis valdes modellen alltså för att uppfylla tre ambitioner: 1) att uppfylla internationellt ställda krav för att motverka penningtvätt, 2) en önskan att främja konkurrens och 3) en önskan att spara tillsynsresurser. Allt detta inramades av synen att systemstabilitetsriskerna i verksamheterna var mycket små och, som framgått, att tankar kring konsumentreaktioner och konsumentskyddsaspekter överhuvudtaget var nedtonat i tillskapandet av rörelseregleringen.

ARBETET MED DE REGISTRERADE FÖRETAGEN

Ett sätt att undersöka hur pass resurskrävande arbetet med de registrerade företagen är i dag, är att utgå från hur mycket arbetstid som enligt FI:s interna tidredovisning lagts ned på dessa företag under förra året. Ser man till redovisningen för 2010 framgår att antalet nedlagda timmar var följande:

Institutkod 13 (inlåningsföretag)	826 tim
Institutkod 14 (finansiella institut)	3234 tim

Därtill kan läggas timmar redovisade under verksamhetskod 1231 (Klagomål på företag ej under tillsyn) 746 tim

Summan blir då 4806 timmar, dvs. cirka tre årsarbetskrafter.

Sätts detta i relation till den totala arbetade tiden år 2010 inom FI på tillsyn, tillstånd och penningtvätt (186 613 timmar), blir andelen knappt 2,6 procent.

Om vi antar att de registrerade företagen var ca 300 stycken och antalet tillsynsobjekt var 3700, innebär detta att FI genomsnittligt under 2010 ägnade 16 arbetstimmar åt vart och ett av de registrerade företagen, och drygt 50 timmar per tillsynsobjekt. Här är dock variationerna stora; självfallet ägnas avsevärt fler arbetstimmar åt exempelvis en av de stora bankerna än åt ett lokalt skadebolag.

Ser man till några kategorier blir bilden denna, vad avser genomsnittlig arbetstid per tillsynsobjekt 2010 – notera dock att det även inom dessa kategorier finns stora individuella skillnader:

Kreditmarknadsbolag: 72 timmar

Värdepappersbolag: 111 timmar

Fondbolag: 167 timmar

Pensionsstiftelser 6 timmar

Försäkringsförmedlare: 1 timme

Här ska den reservationen göras att det med stor sannolikhet finns ”ofördelad” arbetstid som i princip skulle kunna fördelas ut på olika kategorier. Därutöver kan det självklart också finnas olikheter mellan enskilda handläggare hur man definierar och redovisar sitt arbete. Siffrorna ska alltså ses som närmevärden snarare än exakta bestämmingar. Så mycket kan dock sägas att arbetet med de registrerade företagen tycks vara väl så omfattande som arbetet med vissa tillsynsunderstödda verksamheter.

Dessutom har resurser ägnats åt diskussioner med utländska myndigheter, Skatteverket, Bolagsverket, Konsumentverket och Ekobrottsmyndigheten, när det gäller företag som inte är registrerade, men som borde vara det. Det gäller t.ex. små spar- och låneföreningar som registrerat sig hos Bolagsverket och därefter marknadsfört sig till kunder utomlands som svenska banker.

MOTIV FÖR ÖKAD TILLSYN AV INLÅNING OCH KREDITGIVNING

Den dåvarande regeringen argumenterade i proposition 2002/03:139 för att registrering bara skulle innebära en begränsad arbetsbörda för FI, och kunna stimulera konkurrensen på de delar av finansmarknaden som berördes, samtidigt som de internationella övervakningskraven avseende penningtvätt kunde uppfyllas. Vidare menade man uppenbarligen att risken för ”kvalitetsstämpling” visavi allmänheten inte var något avgörande problem. Bristen på sanktionsmöjligheter diskuterades inte närmare vilket kan tolkas som att inte heller detta upplevdes problematiskt.

Vad som med facit i hand är tydligt är dels att ”besparingsargumentet” inte håller, dels – och framför allt – att den faktiska desinformation visavi konsumenten som registreringen leder till – och i kombination med bristen på ingripandemöjligheter – enligt FI:s uppfattning är ett väsentligt större problem än vad förarbetena gav intryck av.

Resursproblematiken skulle i viss mån kunna lösas om FI övergick till mer av ”ren” registrering, med mindre inslag av prövning och uppföljning. Frågan är förstas vilket materiellt syfte en sådan verksamhet egentligen skulle fylla. Hänsyn måste även tas till penningtvättslagstiftningen. Klart är att det inte skulle föra något framåt när det gäller registreringsförfarandets huvudproblem: kombinationen av ”kvalitetsmärkning” och frånvaro av

sanktionsmöjligheter. Styrkan av detta argument varierar dock mellan de företag som i dag är registrerade och FI:s slutsatser för respektive företagstyp skiljer sig därför åt.

Inlåningsföretagen

Att ta emot inlåning är en verksamhet som kräver förtroende. Att den inlåning som tas emot av inlåningsföretagen inte omfattas av insättningsgarantin och är av mindre omfattning anser FI inte är tillräckliga skäl för en ordning med enbart registrering utan tillsyn. OECD påpekar till exempel i sin senaste studie av den svenska ekonomin att en ordning med företag som tar emot inlåning utan tillsyn riskerar att skada förtroendet även för andra företag på finansmarknaden.¹

Inlåningsföretagen har en särskild ställning i och med att de tar emot sina kunders medel med löftet att kunna återbetala dem med ränta. Trots informationskrav på företagen om bland annat frånvaron av insättningsgaranti kan konstateras att det finns en risk för missförstånd. Inlåning i inlåningsföretag jämförs till exempel med inlåning som omfattas av insättningsgarantin i de tabeller som finns över ”bästa inlåningsräntan” i tidningar och på Internet. Det är tveksamt om kunderna verkligen i grunden förstår vilken väsentlig skillnad det är att sätta in sina medel i ett företag som enbart är registrerat hos FI och i en bank eller ett kreditmarknadsföretag som står under full tillsyn och omfattas av den statliga insättningsgarantin.

Om ett inlåningsföretag går omkull kan det få kännbara effekter för de konsumenterna som använt sig av detta sparalternativ. Verksamheten i flera inlåningsföretag visar betydande likheter med den inlåning som sker i banker och kreditmarknadsföretag, dock utan att omfattas av någon reglering till skydd för insättarna. Det gäller insättningsgarantin, riskbaserade kapitalkrav och FI:s möjlighet till tillsyn över kapitalvärdeskyddet. Även om inlåningsföretagen inte är integrerade i det allmänna betalningssystemet och knappast har betydelse för systemstabiliteten torde insättarna i konsumentskyddshänseende vara lika skyddsvärda som de kunder som vänder sig till ett kreditinstitut.

Samtidigt kan det konstateras att införandet av ytterligare krav och reglering innebär att det blir svårare att starta nya företag och att konkurrensen på inlåningsmarknaden därmed riskerar att påverkas negativt. När det gäller konkurrensförutsättningar kan emellertid konstateras att den svenska marknaden har ändrats sedan införandet av LBF. Förutom de stora bankerna finns nu ett stort antal kreditmarknadsföretag som tar emot inlåning. Lagstiftningens mål att öka konkurrensen har därmed i stor utsträckning uppfyllts. Däremot har den ytterligare konkurrens som nya registrerade företag bidragit med varit av mer begränsad betydelse. Spar- och låneföreningar har t.ex. under de senaste åren ofta skapats för att bedriva tveksam verksamhet utanför Sveriges gränser. Dessa är dock oftast inte registrerade hos FI utan endast hos Bolagsverket, där en ägar- och ledningsprövning av det slag FI gör inte genomförs.

¹ Se OECD Economic Survey of Sweden 2011 s. 60 där det påpekas att "This anomaly should be addressed, as it could lead to a more general lack of trust and in the long term may distort the structure of financial markets".

Framför allt konsumentskyddsskäl, men även hänsyn till betydelsen av förtroende för inlåningen i allmänhet, talar enligt FI för en höjd ambitionsnivå i övervakningen av företag som tar emot inlåning. Dessa skäl överväger de negativa effekter som regleringen kan komma att få på konkurrensen om inlåning. Det bör enligt FI krävas tillstånd som kreditmarknadsföretag eller bank för att bedriva denna typ av verksamhet.

FI skulle därmed få möjlighet att övervaka företagets finansiella och operativa stabilitet (kapitalvärdesskydd), göra ägar- och ledningsprövningar, samt att tillsammans med Konsumentverket säkerställa att företagen uppför sig på ett acceptabelt vis gentemot kunderna (marknadsuppförande). För de företag som inte uppfyller kraven finns klara möjligheter till ingripande och i sista hand kan tillståndet återkallas.

Finansiella institut

Gruppen av företag och privatpersoner som är registrerade hos FI som finansiella institut är mycket skiftande. Den innehåller allt ifrån stora finansbolag som riktar sig mot kvalificerade företagskunder till privatpersoner som bedriver valutaväxlingsverksamhet i mindre skala.

När det gäller företag som ägnar sig åt kreditgivning riktad mot konsumenter anser FI att flera skäl talar för att dessa i framtiden bör stå under tillsyn. Erfarenheterna från senare års framväxt av snabblåneföretag har visat på konsumenternas utsatthet och på betydelsen av kontroll av företag som riktar sig mot konsumenter, även då verksamheten inte innefattar inlåning.² Genom den nya konsumentkreditlagen (2010:1846) har Konsumentverket fått stärkta befogenheter för att övervaka även denna typ av kreditgivning. Effekterna av den nya lagen och krav på kreditprövning återstår att utvärdera, men resultatet av tidigare insatser från bl.a. Konsumentverket tycks redan synas genom en kraftig nedgång av antalet ärenden relaterade till snabblån hos Kronofogdemyndigheten. FI har i detta sammanhang också bidragit genom satsningen på konsumentutbildning i ekonomiska frågor.

Det kan emellertid med fog ifrågasättas om det är tillräckligt att konsumentproblem löses genom enbart information och marknads- och civilrättslig lagstiftning. FI anser att tröskeln för att erbjuda krediter till konsumenter bör höjas genom ett krav på tillstånd och rörelseregler. Det gör att all kreditgivning riktad mot konsumenter skulle ha samma krav på sundhet m.m. som finns i LBF. Det gör också att finansiella företag som ägnar sig åt konsumentkrediter skulle omfattas av det, av FI i oktober 2010, införda bolånetaket som syftar till att minska konsumentrisker i bostadslån. Till skillnad från inlåningsföretagen finns emellertid inte skäl att låta de relativt omfattande regler om bland annat kapitaltäckning som gäller för kreditmarknadsföretag tillämpas på företag som enbart ägnar sig åt utlåning. Dessa företag tar inte emot medel från sina kunder och det saknas av den anledningen behov av ett kapitalvärdesskydd. En viktig del blir i stället möjligheter till tillsyn över hur företagen betar sig mot sina kunder, där FI föreslås ta över tillsynen av kreditprövningar från Konsumentverket. Till detta kommer även klara ingripandemöjligheter.

² FI har i sina två senaste Riskrapporter pekat på betydande konsumentrisker kopplade till snabblåneföretagen, se. <http://www.fi.se/Utredningar/Rapporter/Listan/Risker-i-det-finansiella-systemet-2010/>

För företag som enbart ägnar sig åt kreditgivning m.m. till näringsidkare är kvalitetsmärkningsargumentet av mindre betydelse. Liksom vid vanliga avtal om köp av produkter eller tjänster bör ett större ansvar läggas på köparen av en finansiell tjänst om denne är en näringsidkare jämfört med vad som gäller i konsumentförhållanden. Något behov av reglering med rörelse regler och kapitalkrav kan inte anses föreligga vare sig av stabilitets- eller konsumentskyddsskäl när det gäller företagsfinansiering genom finansiella institut av den omfattning som bedrivs i dag. I och med detta kan FI inte heller utifrån målen med myndighetens verksamhet argumentera för att denna typ av företag ska regleras i större omfattning.

När det gäller valutaväxling anser FI också att behovet av tillsyn ur konsumentskyddssynpunkt och för att stävja ekonomisk brottslighet och penningtvätt inte överväger de kostnader som ett krav på tillstånd skulle medföra för dessa ofta mindre företag. Det finns dock ett fåtal företag som anger valutahandel riktad mot allmänheten som verksamhet. Några av dessa bedriver verksamhet av betydande storlek. En aktuell fråga är om denna verksamhet är tillståndspliktig eller inte. Frågan utreds för närvarande av den Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (ESMA).

En annan aspekt i sammanhanget relaterar till våra internationella åtaganden när det gäller penningtvätt – som ju var ett bärande motiv till att registreringsförfarandet överhuvudtaget infördes. Det internationella organet för bekämpning av penningtvätt (FATF) kräver antingen tillstånd eller registrering av de aktuella företagen. Sverige har utifrån tidigare lydelse i lagstiftningen kritiserats av FATF för bland annat brister i tillsynsbefogenheterna. Om dagens form för registrering skulle avskaffas helt eller ersättas av en alltför avskalad process kommer det med stor sannolikhet att få underbetyg från FATF. Det innebär att en lösning där FI helt klipper banden med finansiella institut i realiteten blir omöjlig; det enda alternativet skulle i så fall vara att någon annan myndighet övertog den uppgiften. Möjligheterna till detta torde i alla fall på kortare sikt vara begränsade. FI anser därför att företag och privatpersoner som ägnar sig åt valutaväxling eller annan finansiell verksamhet som inte innefattar kreditgivning till konsument eller inlåning ska som tidigare vara registrerade hos FI. Det innebär alltså att det i grunden oönskade fenomenet ”registrering utan tillsyn” i viss mån fortlever. Dock handlar det nu om en tydlig avgränsning till specifika verksamheter där varken stabilitetshänsyn eller konsumentskydd i tillräcklig utsträckning motiverar tillsyn.

Tillståndsplikt för inlåning och kreditgivning till konsumenter

De förslag som FI vill framföra till regeringen innebär i princip att tillståndsplikt återigen införs för verksamhet som innefattar inlåning eller kreditgivning till konsumenter. Företag som ägnar sig åt inlåning kommer enligt förslaget att behöva tillstånd som bank eller kreditmarknadsföretag. För företag som ägnar sig åt kreditgivning till konsumenter införs krav på tillstånd och en ny företagsform införs, konsumentkreditföretag, med mindre krävande regler. Valutaväxlare och företag som enbart riktar sig mot andra företag ska som tidigare registrera sig hos FI.

I detta avsnitt redogörs närmare för de konkreta författningsändringar som i bilaga 2 föreslås i LBF för att införa tillståndsplikt för en stor del av de företag som i dag är registrerade hos FI. Ändringarna avser att visa på de huvudsakliga författningsförändringar i LBF som är nödvändiga, men ytterligare analys och författningsändringar krävs, bland annat av den associationsrättsliga regleringen och bestämmelserna om ägarprövning. Om förslagen ska genomföras krävs dessutom en fullständig analys av behovet av ändringar i andra lagar, t.ex. AnmL och KkrL, upphävande av lagen om inlåningsverksamhet samt förändringar förordningar och i FI:s egna föreskrifter.

TILLSTÅNDSPLIKTIG VERKSAMHET

Ny definition av tillståndspliktig finansieringsrörelse föreslås

FI:s förslag: Definitionen av finansieringsrörelse i 1 kap 4 § LBF bör ändras så att det alltid krävs tillstånd som bank eller kreditmarknadsföretag för att ta emot återbetalningspliktiga medel från allmänheten.

Skälen för FI:s förslag: Finansieringsrörelse får i dag som huvudregel bedrivas enbart efter tillstånd från FI och rörelsen står då under FI:s tillsyn. Enligt nuvarande definition av finansieringsrörelse krävs att ett företag ägnar sig både åt inlåning³ och kreditgivning⁴ för att omfattas av definitionen. Endera av dessa verksamheter ger inte var för sig upphov till tillståndsplikt. När det gäller inlåningen gäller också att endast kreditinstitut, dvs. företag med tillstånd som bank eller kreditmarknadsföretag, får ta emot inlåning som inte omfattas av särskilt reglerade undantag i LBF och annan lagstiftning.

FI anser att stor vikt bör läggas vid konsumentskyddsaspekter vid bedömningen av vilka regler som ska finnas för inlåningsverksamhet. När

³ Med inlåning avses i detta sammanhang mottagande av återbetalningspliktiga medel från allmänheten.

⁴ Med kreditgivning avses i detta sammanhang och i det följande lagens definition, dvs. att lämna kredit, ställa garanti för kredit eller i finansieringssyfte förvärva fordringar eller upplåta lös egendom till nyttjande (leasing).

det gäller inlåningsföretagen anser FI därför, med de undantag som redogörs för i följande avsnitt, att det är rimligt att samma typ av krav på rörelse regler ställs på all verksamhet som omfattar inlåning.

Det bör ske genom att andra punkten om kreditgivning m.m. i definitionen av finansieringsrörelse i 1 kap. 4 § LBF tas bort, med följden att inlåning alltid ger upphov till tillståndsplikt. Därmed införs tillståndsplikt för de företag som i dag är registrerade hos FI som inlåningsföretag.

En särskild reglering av konsumentkreditrörelse

FI:s förslag: I LBF införs en ny definition av konsumentkreditrörelse som omfattar verksamhet som inriktar sig på kreditgivning till konsumenter. Med konsument avses samma definition som i 2 § konsumentkreditlagen (2010:1846). En ny företagsform, konsumentkreditföretag, föreslås för företag som bedriver konsumentkreditrörelse.

Skälen för FI:s förslag: Som redogjorts för ovan har bedrivandet av verksamhet omfattande inlåning och kreditgivning m.m. olika skyddsändamål. Kreditmarknadsföretag omfattas i dagsläget i stor utsträckning av samma regler som gäller för banker avseende kapitaltäckning m.m. Dessa regelverk är relativt betungande och har som ändamål att säkerställa att företagen har tillräckligt med eget kapital för de risker som verksamheten medför. Kreditgivning innebär att medel lånas ut till konsumenten och det finns av den anledningen begränsat behov av kapitalkrav och tillsyn över kapitalvärdesskyddet. När det gäller verksamheter som enbart omfattar kreditgivning till konsumenter bör därför särskilda regler gälla, jämfört med verksamheter som även omfattar inlåning.

Konsumentkreditföretagen bör enligt FI omfattas av en begränsad del av de regler som gäller för banker och kreditmarknadsföretag, vilket redogörs för närmare i avsnittet nedan om rörelse regler för konsumentkreditföretag. En potentiell nackdel med förslaget är den ytterligare förvirring som kan uppstå av ytterligare en företagsform, men den övervägs enligt FI:s mening av behovet av särskilda och enklare rörelse regler, bland annat för att inte i alltför hög grad begränsa konkurrensen och möjligheten för nya företag att träda in på marknaden.

Definitionen kommer inte att omfatta de företag som enbart ägnar sig åt kreditförmedling.

NY REGLERING AV INLÅNINGEN

När det gäller tillsynen över inlåningen bör förutom en ny definition av finansieringsrörelse de särskilda undantag som finns för viss inlåningsverksamhet ses över. FI noterar även att vissa av de kooperativa sparformerna har en lång historia, utan större problem, och regeringen bör ta ställning till huruvida övergångsregler för de kooperativa sparformerna om tillståndsplikt bör införas.

Tillsyn över spar- och låneföreningar

FI:s förslag: Undantaget i 2 kap. 3 § p 7 LBF bör upphöra att gälla. Spar- och låneföreningar som har registrerats hos Bolagsverket fram till den 31 december 2011 föreslås få bedriva verksamhet med stöd av nuvarande undantagsbestämmelser fram till den 31 december 2013.

Skälen för FI:s förslag: Genom bestämmelsen i 2 kap. 3 § första stycket punkt 7 LBF undantas i dag vissa små ekonomiska föreningar från kravet på tillstånd att få bedriva finansieringsrörelse. Vad undantaget tar sikte på är små spar- och låneföreningar, som bedriver renodlad finansiell verksamhet genom att ta emot insättningar från sina medlemmar och ge krediter till medlemmarna. Dessa föreningar ska inte förväxlas med de ekonomiska föreningar som bedriver sparkasseverksamhet för sina medlemmar vid sidan av en huvudsaklig icke-finansiell verksamhet t.ex. konsument-, bostads- och lantbrukskooperationen, vilka behandlas i följande avsnitt.

Enligt den nu gällande bestämmelsen i 2 kap. 3 § första stycket punkt 7 behövs inte tillstånd för finansieringsrörelse för en ekonomisk förening vilken,

- a) som medlemmar vid varje tillfälle har högst 1 000 fysiska personer,
- b) som medlemmar antar bara personer som ingår i en i förväg identifierbar begränsad krets som också anges i föreningens stadgar,
- c) tar emot återbetalningspliktiga medel bara från medlemmarna eller från finansiella företag, och
- d) har till ändamål bara att med sådana medel som avses i c) tillgodose finansieringsbehov hos medlemmarna.

Undantaget för små spar- och låneföreningar tillkom genom lag (1995:1572) om ändring i bankrörelselagen (1987:617) i samband med att allmänhetsbegreppet avskaffades i bankrörelsedefinitionen. Undantaget togs dock bort den 1 juli 2000 (prop. 1999/2000:101), med anledning av att undantagsbestämmelsen missbrukats. I samband med tillkomsten av nuvarande LBF återinfördes undantaget från spar- och låneföreningar dock med det tillägget att de var anmälningspliktiga enligt den nya lagen om inlåningsverksamhet som infördes samtidigt som LBF.

De spar- och låneföreningar som omfattas av undantagsbestämmelsen i LBF ska vara registrerade som ekonomiska föreningar hos Bolagsverket och uppfyller därmed de formella krav som gäller för sådan registrering enligt lagen (1987:677) om ekonomiska föreningar. Det har dock visat sig att missbruket, som består i att föreningarna i praktiken inte håller sig till den verksamhet som anges i stadgarna, har fortsatt. Det finns också starka indikationer på att vissa föreningar bedriver olika former av brottslig verksamhet utomlands, bland annat investeringsbedrägerier. Vissa sådana föreningar marknadsförs fortfarande på Internet.

Förutom att ett antal personer löper risk att bli utsatta för bedrägerier och annan ekonomisk brottslighet påverkas Sveriges goda rykte på den internationella bank- och finansmarknaden. Eftersom verksamheten till synes huvudsakligen bedrivs utomlands och riktas till personer utomlands är möjligheterna för det svenska rättsväsendet att på ett verkningfullt sätt komma åt den otillåtna och brottsliga hanteringen begränsade. FI anser att en åtgärd som effektivt förhindrar fortsatt missbruk är att undantaget i 2 kap. 3 § 1 st punkt 7 LBF tas bort.

Inlåningsverksamhet/Sparkasseverksamhet

FI:s förslag: Lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet bör upphöra att gälla. Regeringen föreslås överväga en övergångsbestämmelse som innebär att en ekonomisk förening som den 1 januari 1996 bedrev inlåningsverksamhet som inte fordrade tillstånd enligt äldre lag får fortsatt undantag från tillståndsplikt.

Skälen för FI:s förslag: En följd av förslaget att all inlåningsverksamhet omfattas av den nya definitionen av finansieringsrörelse blir att lagen om inlåningsverksamhet bör upphöra att gälla.

Inlåningsverksamhet definieras enligt 3 § lagen om inlåningsverksamhet som mottagande från allmänheten av återbetalningspliktiga medel som efter uppsägning är tillgängliga för fordringsägaren inom högst ett år. Skiljelinjen på ett år tillkom för att undvika förväxling med garanterade medel. Insättningsgarantin gällde tidigare enbart tillgodohavanden som var tillgängliga för insättaren med kort varsel. Numera gäller dock insättningsgarantin samtliga tillgodohavanden som avser inlåning på konto.

Med mottagande av återbetalningspliktiga medel från allmänheten avses förutom tillgodohavanden på konto även andra tillgodohavanden t.ex. utställda postväxlar samt vissa fordringar i form av värdepapper som obligationer och bankcertifikat. Även i definitionen av vad som avses med finansieringsrörelse i LBF ingår som en del att rörelsen ska ha till ändamål att ta emot återbetalningspliktiga medel från allmänheten.

Lagen om inlåningsverksamhet är tillämplig på inlåningsföretag och mindre spar- och låneföreningar, vilka har behandlats ovan. Lagen är även tillämplig på ekonomiska föreningar inom konsument- och bostadskooperationen, så kallade sparkassor. En sparkassa driver inlåningsverksamhet som en integrerad del av sin övriga verksamhet i syfte att finansiera den huvudsakliga verksamheten. Medlemskapet i sparkassor är ofta öppet för alla och de erbjuder sig att ta emot återbetalningspliktiga medel från allmänheten. När tillståndsplikt införs och lagen om inlåningsverksamhet upphör att gälla ska alla dessa verksamheter övergå till bank eller kreditmarknadsbolag eller upphöra med verksamheten.

Samtidigt kan konstateras att sparkassorna under längre tid undantagits från reglering. I samband med tillkomsten av 1911 års banklag infördes ett allmänhetsbegrepp i lagstiftningen. Lagstiftaren ville inte motverka den inlåning på sparkasseräkning som i stor utsträckning bedrevs av den kooperativa sparkasserörelsen. Sparkasseverksamheten förblev därmed oreglerad. Sparkassorna kom dock under reglering i samband med den ovan nämnda ändringen i bankrörelselagen då allmänhetsbegreppet avskaffades i bankrörelsedefinitionen. Regleringen innebar att sparkassorna fick bedriva sin verksamhet genom övergångsbestämmelser till den tidigare gällande bankrörelselagen och nuvarande LBF. De äldre sparkassorna undantas även från begränsningen i 9 § lag om inlåningsverksamhet som anger en beloppsbegränsning på 50 000 kronor i inlåning från konsumenter.

Kooperativ verksamhet har en lång tradition i Sverige. Medlemmarna har kunnat stödja verksamheten genom att låta föreningen förvalta sparmedel i föreningens sparkasseverksamhet, ofta till konkurrenskraftig ränta, och

därmed har finansieringen av föreningens verksamhet underlättats och förenklats.

Kännetecknande för de stora kooperativen som bedriver sparkasseverksamhet är att föreningarna har ett annat huvudsyfte än att erbjuda sina medlemmar inlåningstjänster. Det är det nära samspel som förutsätts äga rum mellan medlemmarna och föreningen som har motiverat att vissa sparkassar hållits utanför det tillståndspliktiga området.

Som allmän utgångspunkt anser FI att det finns goda skäl att all inlåningsverksamhet ska omfattas av tillsyn och reglering, bl.a. i form av kapitalkrav. Samtidigt kan konstateras att flera av de kooperativa sparformerna har en lång tradition utanför det reglerade området. Det kan diskuteras om sparkassorna även fortsättningsvis ska undantas från reglering och hur ett sådant undantag ska utformas. Om hänsyn till traditionell sparkasseverksamhet anses vara av övervägande betydelse föreslår FI att regeringen överväger en ordning som innebär att sparkassar som den 1 januari 1996 bedrev inlåningsverksamhet som inte fordrade tillstånd enligt äldre lag får fortsätta med verksamheten. Dessa företag skulle då även fortsättningsvis vara registrerade hos FI.

RÖRELSEREGLER FÖR KONSUMENTKREDITFÖRETAG

I det följande görs en översiktlig genomgång av de rörelse regler som bör gälla för konsumentkreditföretag. Utgångspunkten är de regler som gäller för banker och kreditmarknadsbolag, men med särskilda överväganden utifrån att konsumentkreditföretagen endast kommer att ägna sig åt kreditgivning. I flera fall behöver analysen kompletteras, t.ex. avseende det associationsrättsliga regelverket.

Tillståndsprövning (3 kap. LBF)

Verksamhet för konsumentkreditrörelse ska kräva tillstånd från FI. FI föreslår att en definition av konsumentkreditrörelse införs, vilken framgår av bilaga 2.

Ett av syftena med förslaget är att företag som bedriver konsumentkreditrörelse bör uppfylla vissa grundläggande krav vid tillståndsgivningen. FI bör även ges möjlighet att utöva tillsyn och framför allt ha möjlighet till ingripandeåtgärder. Samtidigt bör de rörelse regler som tillämpas vara anpassade till den form av verksamhet som bedrivs. Rörelse som inte innefattar mottagande av återbetalningspliktiga medel bör inte omfattas av det omfattande regelverk om kapitaltäckning m.m. som gäller för banker och kreditmarknadsföretag. Konsumentkreditföretag bör därför inte omfattas av bestämmelserna om startkapital.

Kraven i LBF om att den som förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms lämplig ska gälla även för konsumentkreditföretag. Detsamma gäller kravet att styrelseledamöter och VD ska ha tillräcklig insikt och erfarenhet och även i övrigt vara lämpliga.

Vidare bör reglerna om krav på FI:s godkännande av företagens bolagsordning vid tillståndsansökan och vid ändringar gälla även för konsumentkreditföretagen.

Verksamhet utomlands (4 och 5 kap. LBF)

Enligt nuvarande lagstiftning är möjligheten att bedriva verksamhet utomlands som filial eller gränsöverskridande verksamhet kopplad till att finansieringsrörelsen bedrivs av ett kreditinstitut. Detta bör gälla även fortsättningsvis, i linje med EU-rätten. De nya konsumentkreditföretagen kommer inte att inrymmas i definitionen av kreditinstitut och de nuvarande reglerna om verksamhet utomlands föreslås därför inte bli tillämpliga på de nya företagen.

Övergripande krav på verksamheten (6 kap. LBF)

I LBF finns bestämmelser om bland annat soliditet och likviditet och förslaget är att dessa bestämmelser inte ska vara tillämpliga på konsumentkreditföretagen. Bestämmelserna är kopplade till behovet av tillsyn över kapitalvärdesskyddet och som tidigare konstaterats kan dessa inte anses motiverade för verksamhet som endast innefattar utlåning. Däremot bör bestämmelserna om genomlysning och sundhet samt proportionalitet tillämpas av de nya företagen. Även bestämmelsen om riskhantering bör tillämpas, dock med undantag för kravet i 6 kap. 2 § andra stycket om metoder för värdering och upprätthållande av kapital.

Verksamhet och kapitalbas (7–9 kap. LBF)

Som ett led för ett bättre skydd för konsumenterna bör bestämmelserna om hantering av krediter och övriga engagemang, såsom reglerna om kreditprövning och beslutsunderlag tillämpas även av företagen som bedriver konsumentkreditrörelse. Detta är en viktig del av det regelverk som FI anser sig kunna ha tillsyn över. Det bör även ställas krav på att konsumentkreditföretagen enbart ägnar sig åt finansiell verksamhet. FI har inte gjort en fullständig analys av hur regelverket avseende innehav av egendom bör tillämpas. Konsumentkreditföretagen bör enligt FI inte omfattas av kravet på startkapital, och som angivits tidigare, ska bestämmelserna om kapitalbas inte heller tillämpas.

Särskilda associationsrättsliga bestämmelser (10–12 kap. LBF)

I dessa kapitel redogörs för de undantag och tillägg som ska gälla för banker och kreditmarknadsföretag i förhållande till den allmänna associationsrättsliga regleringen av aktiebolag och ekonomiska föreningar. Någon närmare utvärdering av dessa bestämmelser har inte gjorts i denna rapport. För det fall företag som bedriver konsumentkreditrörelse ska införlivas i LBF måste en mer grundlig utvärdering genomföras av vilka särskilda regler som bör gälla. En rimlig utgångspunkt är att de ska omfattas av samma regler som gäller för kreditmarknadsföretag, men hänsyn kan behöva tas till den verksamhet som konsumentkreditföretagen bedriver.

Tillsyn och ingripande m.m. (13–17 kap LBF)

Ett centralt syfte med att konsumentkreditföretagen ska omfattas av bestämmelserna i LBF är att FI ska få en tillsyn över denna kategori av företag och möjlighet till ingripanden. Dessa kapitel ska därför gälla även för konsumentkreditföretagen. Det kan dock diskuteras om bestämmelserna i tillsynskapitlet avseende revision ska tillämpas på de nya företagen. Vidare blir bestämmelserna om samarbete med behöriga myndigheter i samma kapitel inte tillämpliga.

Konsumentkreditföretagen ska omfattas av bestämmelserna om prövning av ägares lämplighet. De nuvarande bestämmelserna i LBF grundar sig

dock på det s.k. förvärvsdirektivet och avser ägarprövning i kreditinstitut. Tillägg behöver göras för att bestämmelserna om ägarprövning som motsvarar de som gäller för kreditinstitut även ska gälla för konsumentkreditföretagen. Det kan dock diskuteras om de nya konsumentkreditföretagen ska omfattas av det detaljerade regelverk som gäller för ägarprövningar enligt förvärvsdirektivet och ytterligare analys krävs innan slutliga författningsförslag utformas avseende 14 kap. LBF.

Möjligheten till ingripande är en viktig faktor för tillsynen och bestämmelserna om ingripanden ska därför i huvudsak vara tillämpliga på konsumentkreditföretagen.

Det är också lämpligt att det befintliga bemyndigandet i LBF att meddela föreskrifter omfattar även konsumentkreditföretagen i tillämpliga delar.

BEMYNDIGANDE ATT MEDDELA FÖRESKRIFTER ENLIGT KONSUMENTKREDITLAGEN

I konsumentkreditlagen (2010:1846), (KkrL), finns inga bemyndiganden att meddela föreskrifter. FI anser att det kan finnas ett behov av bemyndiganden, både för FI och Konsumentverket som ska utöva tillsyn över de företag som ägnar sig åt kreditgivning till konsumenter. På vissa områden är KkrL klar och tydlig, men på andra områden finns det behov av att ge företagen vägledning i hur en viss bestämmelse ska tolkas, t.ex. när det handlar om god kreditgivningssed, underlag vid kreditprövning samt på vilket sätt ränteskillnadsersättning ska beräknas vid förtidsbetalning av bostadskrediter med bunden ränta. För att vägleda företagen använder myndigheterna i dag allmänna råd. Föreskrifter är dock tydligare och ger enligt FI en bättre vägledning till företagen. FI anser därför att ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter bör föras in i KkrL.

KRAVET PÅ REGISTRERING KVARSTÅR FÖR VISSA FÖRETAG

Lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende finansiell verksamhet (AnmL) kommer även efter en eventuell överföring av konsumentkreditrörelse till LBF att innefatta företag som bedriver annan finansiell verksamhet (t.ex. kreditgivning som inte riktar sig emot konsumenter) samt valutaväxling.

Dessa företag kommer att kvarstå som registrerade företag. FI hade i mars 2011 265 företag registrerade enligt AnmL. Av dessa bedriver enligt verksamhetsberättelsen 178 företag verksamhet som inte innefattar inlåning eller kreditgivning till konsumenter. Dessa företag förblir därför registrerade även fortsättningsvis.

Ägar- och ledningsprövning

Avseende finansiella institut ska FI enligt 9 § AnmL pröva ägare och ledning när anmälan om verksamhet inkommer samt även minst en gång per år. I 3 § andra stycket AnmL stadgas att företagen även ska anmäla förändringar av ägare och ledning till FI.

Vid en jämförelse med institut som står under tillsyn utför FI en mer frekvent ägar- och ledningsprövning avseende de finansiella instituten som endast är registrerade. För institut under tillsyn prövas ägare och ledning

när ansökan om verksamhetstillstånd kommer in, samt vid förändringar avseende ägare och ledning.

FI:s bedömning är att samma bestämmelser som gäller för företag under tillsyn även bör gälla för de företag som enbart är registrerade som finansiella institut, dvs. en ägar- och ledningsprövning sker vid anmälan om verksamheten samt vid förändringar av ägare och ledning.

FI har därutöver möjlighet att i sin tillsyn mer frekvent pröva ägare och ledning i företag där det bedöms nödvändigt.

Ekonomiska konsekvenser av förslagen

Huvudsyftet med en ökad tillsyn över finansiella företag som riktar sig emot konsumenter är att stärka konsumentskyddet. De ökade kraven kommer samtidigt att medföra högre kostnader för företagen. FI kommer också att behöva något mer resurser för att tillståndspröva nya företag och ta hand om de problem som upptäcks när fler företag kommer under tillsyn.

EFFEKTER FÖR DE BERÖRDA FÖRETAGEN

De företag som berörs av förslagen kan grovt delas in i tre grupper:

1) inlåningsföretagen som kommer att omfattas av det regelverk som gäller för kreditmarknadsföretag eller banker, 2) konsumentkreditföretagen som kommer att omfattas av särskilda rörelseregler och stå under tillsyn, samt 3) övriga finansiella institut som i princip föreslås omfattas av en oförändrad reglering.

Inhämtande av synpunkter från företagen

FI har inom ramen för beredningen av uppdraget träffat representanter för och medlemmar i Finansbolagens Förening, i vilken ingår såväl finansbolag som är kreditmarknadsbolag som sådana finansbolag som är finansiella institut. De senare ägs vanligen av industriföretag och andra leverantörer. Verksamheten finansieras inte genom inlåning och är inte heller inriktad på konsumentkrediter. Dessutom har ett möte ägt rum med flera verksamma sparkassor som arrangerades genom kontakt med Arbetsgivarföreningen KFO; KF, Riksbyggen, HSB och OK. Sparkassorna har även inkommit med en särskild skrivelse avseende sin verksamhet.

Sparkassorna har betonat att konsekvenserna för Kooperationen av en förändring av nuvarande ordning skulle kunna bli oöverskådliga. Detta eftersom det saknas alternativa investeringsformer för ekonomiska föreningar. Sparkassorna har även betonat att deras inlåning inte omfattas av insättningsgarantin. Detta innebär dock inte att verksamheten har varit riskfylld för konsumenterna, de inte känner till något tillfälle där medlemmar har förlorat sina sparmedel. Sparkassorna har därför efterfrågat ett undantag för verksamheter som sedan tidigare omfattas av övergångsbestämmelserna i punkten 3 till lagen om inlåningsverksamhet. Arbetsgivarföreningen KFO har bekräftat att sparkassor inte används i någon större omfattning vid bildandet av nya kooperativ.

Finansbolagens Förening har uttryckt att reglering av företag som inte riktar sig mot konsumenter knappast kan motiveras av konsumentskyddsskäl. Föreningen har även som jämförelse lyft fram undantaget från tillståndsplikt för s.k. säljstödande företag, en bolagskategori som enligt föreningen aldrig var påtänkt för reglering. Vidare har föreningen lyft fram att definitionen av kreditinstitut i det s.k. kreditinstitutsdirektivet endast träffar företag vars verksamhet bl.a. består i att ta emot insättningar från allmänheten. En reglering av sådana finansbolag som är finansiella institut

skulle enligt föreningen negativt påverka konkurrensen och mångfalden på marknaden för företagsfinansiering.

Effekter på inlåningsföretagen

I dag finns 33 registrerade företag som tar emot inlåning. Dessa företag föreslås i framtiden tvingas övergå till att bli kreditmarknadsföretag eller banker och omfattas av den reglering som gäller för dessa eller avsluta sin inlåningsverksamhet. För företagen innebär det en betydande förändring när det gäller nivån på reglering och för organisationen av företagen. Framför allt innebär det att verksamheten inte kan integreras i annan verksamhet samt att kapitalkraven på verksamheten ökar och blir mer riskrelaterade. Krav kommer att ställas på rapportering och på intern styrning och kontroll. Effekterna skulle bli mindre om en övergångsbestämmelse som innebär att ekonomiska föreningar som den 1 januari 1996 bedrev inlåningsverksamhet som inte fordrade tillstånd enligt äldre lag får fortsätta med verksamheten.

Sammantaget innebär en övergång till tillståndsplikt att kostnaderna för verksamheten ökar och att det blir svårare att starta nya företag på inlåningsområdet. Exakt hur stora kostnaderna blir beror på den verksamhet som bedrivs. Det är sannolikt att flera företag inte kommer att fortsätta med inlåningsverksamhet.

En övergång till kreditmarknadsföretag eller bank innebär också att verksamheten kommer att omfattas av den statliga insättningsgarantin, vilket medför kraftigt minskade risker för insättarna, och därmed troligtvis lägre krav på avkastning på de insatta medlen.

Om vissa ekonomiska föreningar omfattas av övergångsbestämmelser som medför att dessa får fortsätta med verksamheten, enligt tidigare regelverk, kommer dessa företag inte att omfattas av den nya regleringen. Detta innebär en fördel för dessa företag som på så sätt undgår de ökade kostnaderna. Samtidigt kommer inlåningen hos dessa företag även i fortsättningsvis att stå utanför det skydd som ges i insättningsgarantin, vilket innebär en begränsning utifrån ett konsumentskyddsperspektiv.

Effekter på konsumentkreditföretagen

För de finansiella institut som i dag ägnar sig åt kreditgivning m.m. riktad till konsumenter införs särskilda rörelseregler som innefattar krav på hur verksamheten ska bedrivas, men som inte inkluderar kapitalkrav. I denna kategori av företag finns i dag 80 företag och sex privatpersoner vars verksamhet enligt verksamhetsberättelsen potentiellt kan komma att omfattas av tillsyn om den fortsätter. Konsumentkreditföretag föreslås enbart kunna ägna sig åt finansiell verksamhet. Även dessa krav kommer att medföra kostnader för företagen, men kostnaderna kan förväntas vara lägre än de som kommer att drabba inlåningsföretagen.

Det ställs även krav på att de företag som ägnar sig åt kreditgivning till konsumenter är ekonomiska föreningar eller aktiebolag. Det innebär att de privatpersoner som i dag bedriver denna typ av verksamhet (t.ex. vissa snabblåneföretag) först måste starta ett aktiebolag eller en ekonomisk förening och därefter söka tillstånd om de vill fortsätta med verksamheten.

Förslaget till regleringen av konsumentkreditföretag har utformats utifrån ambitionen att inte i onödan skapa kostnader som drabbar välskötta företag, men samtidigt ge FI klara möjligheter att ingripa mot företag som inte upprätthåller en godtagbar standard på verksamheten.

Effekter på övriga registrerade bolag

För de bolag som inte omfattas av de aviserade förändringarna, 178 företag, förutses inte ökade kostnader. I denna kategori finns 29 fysiska personer och 57 juridiska personer som enligt verksamhetsberättelsen ägnar sig åt valutaväxling. Dessutom finns 92 företag som ägnar sig åt kreditgivning m.m. till företagskunder. Enligt förslagen kommer kostnaderna för dessa företag och privatpersoner snarast att minska då kraven på en årlig ägar- och ledningsprövning anpassas till vad som gäller för företag under tillsyn.

EFFEKTER FÖR FI OCH ANDRA MYNDIGHETER

Som framgår av tidigare avsnitt avsätter FI redan i dag relativt mycket resurser åt de registrerade företagen. Det innebär att merkostnaderna för att ta in dessa företag under tillsyn i enlighet med förslagen beräknas kunna rymmas inom en ökad bemanning på totalt tre till fem årsarbetskrafter. De företag som kan komma under tillsyn har alla i dag en begränsad verksamhet, som inte kan förväntas vara av betydelse för den finansiella stabiliteten. Tillsynsinsatserna förväntas för inlåningsföretag att motsvara de som i dag utförs för mindre kreditmarknadsföretag och för övriga ha något mindre omfattning.

En viss ökad belastning förutses också under den övergångsperiod då företagen ska ansöka om tillstånd. Samtidigt bedömer FI att inte alla verksamheter som i dag föreslås omfattas av tillstånd kommer att ta steget upp till att bedriva tillståndspliktig verksamhet.

När företag hamnar under full tillsyn ökar ansvaret för FI att ingripa mot de eventuella problem som finns i företagen. Den ökade belastningen kompenseras till viss del av en minskad tidsåtgång för ägar- och ledningsprövningar då den årliga prövningen avskaffas.

Konsumentverket kan väntas dra en viss fördel av de ökade befogenheterna för FI och av de krav som kommer att ställas på en verksamhet för att den överhuvudtaget ska kunna rikta sig mot konsumenter. Kraven innebär att vissa verksamheter kommer att förhindras redan innan de når konsumentledet om ägarna inte kan visa att de når upp till kraven för tillstånd. Den tillsyn som Konsumentverket avser att ha över kreditprövningar hos konsumentkreditföretagen skulle också läggas på FI.

När det gäller spar- och låneföreningar kan även problemen med verksamhet bedriven utomlands som dragit resurser från både Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten förväntas minska.

EFFEKTER FÖR KONSUMENTSKYDDET OCH FÖR FÖRTROENDET

FI anser att de förslag som presenterats sammantaget bör medföra ett klart förbättrat konsumentskydd. Förslagen innebär att tröskeln för att bedriva finansiell verksamhet riktad mot konsumenter höjs, även om vissa

företagsformer kan komma att undantas från tillståndskrav. Det innebär att vissa osunda verksamheter kommer att kunna stoppas från början, redan innan erbjudandena når konsumenterna. På det sättet kompletteras den marknads- och civilrättsliga regleringen på konsumentskyddsområdet, med en höjd inträdesbarriär.

Förtroendet för finansbranschen som helhet och FI förväntas bli bättre av förslagen. Det är i dag mycket svårt för en konsument att förstå skillnaden av att en verksamhet är under tillsyn eller om företaget bara är registrerat hos FI. Den felaktiga kvalitetsmärkning som registreringen i dagsläget ger, riskerar att rubba förtroendet för FI och för andra företag om verksamheten inte håller måttet, eller rent av är osund.

Konsekvensen av höjda krav för finansiella företag på konsumentskyddsområdet är samtidigt att konkurrensen riskerar att försämrats. Möjligheterna för nya företag att etablera sig minskar när regleringen ökar kraven. Det kan innebära högre kostnader för konsumenterna och var ett viktigt skäl till att verksamheten en gång avreglerades. Det kan emellertid konstateras att mycket har hänt på den svenska finansmarknaden sedan införandet av LBF. När det gäller inlåningen finns en konkurrens bland kreditmarknadsföretagen och bankerna samtidigt som de inlåningsföretag som finns har begränsade inlåningsvolymerna. När det gäller konsumentkrediter måste värdet av konkurrens genom låga inträdesbarriärer vägas mot den utsatthet som konsumenterna många gånger kan befinna sig i när de fattar beslut om att ta kredit. Konkurrens som grundar sig på bristande kontroll och osund kreditgivning gynnar knappast konsumenterna.

Bilaga 1 Uppdraget

(Ur regleringsbrev 2010)

--- 6. Inom ramen för befintligt uppdrag och ansvar redogöra för och bedöma behovet av ett alternativ till den nuvarande ordningen med registrering och begränsad reglering av vissa typer av finansiella företag utan samtidig möjlighet för FI att utöva en full tillsyn av dessa företags verksamhet. FI ska bedöma om motivet för ett bättre konsumentskydd är tillräckligt starkt för att motivera de kostnader som tillståndsprovning och ökad tillsyn medför. Om konsumentskyddet i stället kan förbättras genom särskilda informationsinsatser ska planer för dessa insatser redovisas. Om FI bedömer att det behövs förstärkt tillsyn m.m. av de finansiella företag eller för några av företagsgrupperna som nu registreras hos inspektionen, ska FI lämna förslag till hur en sådan ordning och reglering, inklusive författningsförslag, lämpligen bör utformas.

Förslaget ska ange konsekvenserna såväl för FI, de berörda företagen som för konsumentskyddet. Till uppdraget hör vidare att redogöra för de ekonomiska konsekvenserna av förslaget. FI ska även inhämta synpunkter från berörda branschorganisationer eller berörda företag, samt redovisa eventuella synpunkter som framförts. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2011.

Bilaga 2 Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §⁵

Denna lag innehåller bestämmelser om *bank- och finansieringsrörelse*. Lagen gäller inte verksamhet som drivs av Sveriges riksbank eller Riksgäldskontoret.

Denna lag innehåller bestämmelser om *bankrörelse, finansieringsrörelse och konsumentkreditrörelse*. Lagen gäller inte verksamhet som drivs av Sveriges riksbank eller Riksgäldskontoret.

4 §⁶

Med finansieringsrörelse avses rörelse i vilken det ingår näringsverksamhet som har till ändamål att

1. ta emot återbetalningspliktiga medel från allmänheten, och

2. lämna kredit, ställa garanti för kredit eller i finansieringssyfte förvärva fordringar eller upplåta lös egendom till nyttjande (*leasing*).

Med finansieringsrörelse avses rörelse i vilken det ingår näringsverksamhet som har till ändamål att ta emot återbetalningspliktiga medel från allmänheten.

Definition av

konsumentkreditrörelse

4 a §

Med konsumentkreditrörelse avses rörelse i vilken det ingår näringsverksamhet som har till ändamål att till konsumenter lämna kredit, ställa garanti för kredit eller i finansieringssyfte förvärva fordringar eller upplåta lös egendom till nyttjande (*leasing*).

⁵ Senaste lydelse 2009:616.

⁶ Senaste lydelse 2009:616.

5 §⁷

I denna lag betyder

1. anknutet företag: ett svenskt eller utländskt företag vars huvudsakliga verksamhet består i att äga eller förvalta fast egendom, tillhandahålla datatjänster eller driva annan liknande verksamhet som har samband med den huvudsakliga verksamheten i ett eller flera kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländska företag,

2. bank: bankaktiebolag, sparbank och medlemsbank,

3. bankaktiebolag: ett aktiebolag som har fått tillstånd att driva bankrörelse,

4. behörig myndighet: en utländsk myndighet som har behörighet att utöva tillsyn över utländska kreditinstitut,

5. EES: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

6. filial: ett avdelningskontor med självständig förvaltning, varvid även ett utländskt kreditinstituts etablering av flera driftställen ska anses som en enda filial,

7. finansiellt institut: ett företag som inte är kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländskt företag och vars huvudsakliga verksamhet är att

a) förvärva eller inneha aktier eller andelar,

b) driva värdepappersrörelse utan att vara tillståndspliktigt enligt 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller
c) driva en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2-10 och 12 utan att vara tillståndspliktigt enligt 2 kap. 1 §,

8. hemland: det land där ett företag har fått tillstånd till rörelse som avses i denna lag,

9. kapitalbas: detsamma som i 3 kap. lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar,

7. finansiellt institut: ett företag som inte är kreditinstitut, *konsumentkreditföretag*, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländskt företag och vars huvudsakliga verksamhet är att a) förvärva eller inneha aktier eller andelar,

b) driva värdepappersrörelse utan att vara tillståndspliktigt enligt 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller
c) driva en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2-10 och 12 utan att vara tillståndspliktigt enligt 2 kap. 1 §,

10. konsument: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

11. konsumentkreditbolag: ett aktiebolag som har fått tillstånd att driva konsumentkreditrörelse,

12. konsumentkreditförening: en ekonomisk förening som har fått tillstånd att driva konsumentkreditrörelse,

13. konsumentkreditföretag: konsumentkreditbolag och

10. kreditinstitut: bank och kreditmarknadsföretag,

11. kreditmarknadsbolag: ett aktiebolag som har fått tillstånd att driva finansieringsrörelse,

12. kreditmarknadsförening: en ekonomisk förening som har fått tillstånd att driva finansieringsrörelse,

13. kreditmarknadsföretag: kreditmarknadsbolag och kreditmarknadsförening,

14. kvalificerat innehav: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet beräknat på det sätt som anges i 5 a § representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

15. medlemsbank: en ekonomisk förening som avses i lagen (1995:1570) om medlemsbanker,

16. sparbank: ett företag som avses i sparbankslagen (1987:619),

17. startkapital: det kapital som definieras i artikel 57 a och b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (omarbetning), senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/44/EG,

18. utländskt bankföretag: ett utländskt företag som i hemlandet har tillstånd att driva bankrörelse,

19. utländskt kreditföretag: ett utländskt företag som i hemlandet har tillstånd att driva finansieringsrörelse, och

20. utländskt kreditinstitut: ett utländskt bankföretag och ett utländskt kreditföretag.

konsumentkreditförening,

14. kreditinstitut: bank och kreditmarknadsföretag,

15. kreditmarknadsbolag: ett aktiebolag som har fått tillstånd att driva finansieringsrörelse,

16. kreditmarknadsförening: en ekonomisk förening som har fått tillstånd att driva finansieringsrörelse,

17. kreditmarknadsföretag: kreditmarknadsbolag och kreditmarknadsförening,

18. kvalificerat innehav: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet beräknat på det sätt som anges i 5 a § representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

19. medlemsbank: en ekonomisk förening som avses i lagen (1995:1570) om medlemsbanker,

20. sparbank: ett företag som avses i sparbankslagen (1987:619),

21. startkapital: det kapital som definieras i artikel 57 a och b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (omarbetning), senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/44/EG,

22. utländskt bankföretag: ett utländskt företag som i hemlandet har tillstånd att driva bankrörelse,

23. utländskt kreditföretag: ett utländskt företag som i hemlandet har tillstånd att driva finansieringsrörelse, och

24. utländskt kreditinstitut: ett utländskt bankföretag och ett utländskt kreditföretag.

6 §⁸

Ett kreditinstitut och ett annat företag *skall* anses ha nära förbindelser, om

Ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* och ett annat företag *ska* anses ha nära förbindelser, om

⁸ Senaste lydelse 2009:616.

1. det ena företaget direkt eller indirekt genom dotterföretag äger minst 20 procent av kapitalet eller disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i det andra företaget,

2. det ena företaget direkt eller indirekt utgör moderföretag till det andra eller det finns en annan likartad förbindelse mellan företagen, eller

3. båda företagen är dotterföretag till eller har en likartad förbindelse med en och samma juridiska person eller står i ett motsvarande förhållande till en och samma fysiska person.

Nära förbindelser har även en fysisk person och ett kreditinstitut, om

1. den fysiska personen
a) äger minst 20 procent av kapitalet i kreditinstitutet,

b) disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i kreditinstitutet, eller

c) på annat sätt har sådant inflytande över kreditinstitutet att personens ställning motsvarar den som ett moderföretag har i förhållande till ett dotterföretag, eller

2. det finns en annan likartad förbindelse mellan denna person och kreditinstitutet *eller konsumentkreditföretaget*.

Nära förbindelser har även en fysisk person och ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag*, om

1. den fysiska personen
a) äger minst 20 procent av kapitalet i kreditinstitutet *eller konsumentkreditföretaget*,

b) disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i kreditinstitutet *eller*

konsumentkreditföretaget, eller
c) på annat sätt har sådant inflytande över kreditinstitutet *eller konsumentkreditföretaget* att personens ställning motsvarar den som ett moderföretag har i förhållande till ett dotterföretag, eller

2. det finns en annan likartad förbindelse mellan denna person och kreditinstitutet *eller konsumentkreditföretaget*.

10 §⁹

Enskildas förhållanden till kreditinstitut får inte obehörigen röjas.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken ska inte följa för den som bryter mot förbudet i första stycket.

I 5 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) finns bestämmelser som innebär att vad som gäller om tystnadsplikt enligt första stycket inte hindrar att uppgifter i vissa fall utväxlas för kreditupplysningsändamål.

10 a §¹⁰

I 16 kap. 10 a § föräldrabalken finns bestämmelser om skyldighet för kreditinstitut att lämna uppgifter till överförmyndaren.

I 16 kap. 10 a § föräldrabalken finns bestämmelser om skyldighet för kreditinstitut *och konsumentkreditföretag* att lämna

⁹ Senaste lydelse 2009:504.

¹⁰ Senaste lydelse 2008:913.

uppgifter till överförmyndaren.

11 §

Ett kreditinstitut är skyldigt att lämna ut uppgifter om enskildas förhållanden till institutet, om det under en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål begärs av undersökningsledare eller om det i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål på framställning av en annan stat eller en mellanfolklig domstol begärs av åklagare.

Ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* är skyldigt att lämna ut uppgifter om enskildas förhållanden till institutet, om det under en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål begärs av undersökningsledare eller om det i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål på framställning av en annan stat eller en mellanfolklig domstol begärs av åklagare.

12 §¹¹

Den undersökningsledare eller åklagare som begär uppgifter enligt 11 § får förordna att kreditinstitutet samt dess styrelseledamöter och anställda inte får röja för kunden eller för någon utomstående att uppgifter har lämnats enligt 11 § eller att det pågår en förundersökning eller ett ärende om rättslig hjälp i brottmål.

Ett sådant förbud får meddelas om det krävs för att en utredning om brott inte *skall* äventyras eller för att uppfylla en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige.

Förbudet *skall* vara tidsbegränsat, med möjlighet till förlängning, och får inte avse längre tid än vad som är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet. I ett ärende om rättslig hjälp i brottmål får dock förbudet tidsbegränsas endast om den stat eller mellanfolkliga domstol som ansökt om rättslig hjälp samtycker till detta.

Om ett förbud inte längre är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet, *skall* undersökningsledaren eller åklagaren besluta att förordnandet *skall* upphöra.

Den undersökningsledare eller åklagare som begär uppgifter enligt 11 § får förordna att kreditinstitutet *eller konsumentkreditföretaget* samt dess styrelseledamöter och anställda inte får röja för kunden eller för någon utomstående att uppgifter har lämnats enligt 11 § eller att det pågår en förundersökning eller ett ärende om rättslig hjälp i brottmål.

Ett sådant förbud får meddelas om det krävs för att en utredning om brott inte *ska* äventyras eller för att uppfylla en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige.

Förbudet *ska* vara tidsbegränsat, med möjlighet till förlängning, och får inte avse längre tid än vad som är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet. I ett ärende om rättslig hjälp i brottmål får dock förbudet tidsbegränsas endast om den stat eller mellanfolkliga domstol som ansökt om rättslig hjälp samtycker till detta.

Om ett förbud inte längre är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet, *ska* undersökningsledaren eller åklagaren besluta att förordnandet *ska* upphöra.

¹¹ Senaste lydelse 2005:497.

2 kap.

1 §

Bankrörelse <i>eller</i> finansieringsrörelse får drivas bara efter tillstånd, om inte annat framgår av denna lag.	Bankrörelse, finansieringsrörelse <i>eller</i> <i>konsumentkreditrörelse</i> får drivas bara efter tillstånd, om inte annat framgår av denna lag.
---	---

3 §¹²

Tillstånd enligt denna lag behövs inte för finansieringsrörelse som drivs av

1. en bank,
2. ett utländskt bankföretag som har tillstånd att driva bankrörelse i Sverige enligt 4 kap. 4 §,
3. ett försäkringsföretag, ett värdepappersföretag, Svenska skeppshypotekskassan eller en pantbank enligt pantbankslagen (1995:1000), i den utsträckning det är tillåtet enligt den för dem tillämpliga lagstiftningen,
4. ett företag som tillhandahåller finansiering i samband med avsättning av tjänster som erbjuds eller varor som framställs eller säljs av
 - a) företaget, eller
 - b) ett annat företag i samma koncern eller motsvarande utländska företagsgrupp, förutsatt att
 - koncernen eller företagsgruppen inte har som huvudsakligt ändamål att driva finansiell verksamhet, och
 - företaget som tillhandahåller finansieringen lånar upp medel från allmänheten bara genom att ge ut sådana överlåtbara värdepapper som avses i 1 kap. 4 § första stycket 2 b lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden med en löptid på minst ett år,
5. ett aktiebolag eller en ekonomisk förening om
 - a) verksamheten består i att vid enstaka tillfällen förvärva fordringar, och
 - b) medel för verksamheten inte löpande anskaffas från allmänheten,
6. ett företag som bara finansierar andra företag i samma koncern eller motsvarande utländska företagsgrupp, förutsatt att koncernen eller företagsgruppen inte har som huvudsakligt ändamål att driva finansiell verksamhet,
7. *en ekonomisk förening, vilken*
 - a) *som medlemmar vid varje tillfälle har högst 1 000 fysiska personer,*
 - b) *som medlemmar antar bara personer som ingår i en i förväg identifierbar begränsad krets som också anges i föreningens stadgar,*
 - c) *tar emot återbetalningspliktiga medel bara från medlemmarna eller från*

finansiella företag, och d) har till ändamål bara att med sådana medel som avses i c tillgodose finansieringsbehov hos medlemmarna.

Undantagen enligt första stycket 5 och 7 för rörelse som drivs av aktiebolag eller ekonomisk förening gäller även för sådan rörelse som drivs av motsvarande utländska företag.

Tillstånd att driva finansieringsrörelse behövs inte heller för tillhandahållande av betaltjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster.

Undantaget enligt första stycket 5 för rörelse som drivs av aktiebolag eller ekonomisk förening gäller även för sådan rörelse som drivs av motsvarande utländska företag.

Undantag från tillståndsplikt för konsumentkreditrörelse
3 a §

Tillstånd enligt denna lag behövs inte för konsumentkreditrörelse som drivs av

1. ett kreditinstitut,
2. ett utländskt kreditinstitut som har tillstånd att driva bankrörelse eller finansieringsrörelse i Sverige enligt 4 kap. 4 §,

3. ett försäkringsföretag, ett värdepappersföretag, Svenska skeppshypotekskassan eller en pantbank enligt pantbankslagen (1995:1000), i den utsträckning det är tillåtet enligt den för dem tillämpliga lagstiftningen,

4. ett aktiebolag eller en ekonomisk förening om
a) verksamheten består i att vid enstaka tillfällen förvärva fordringar, och

b) medel för verksamheten inte löpande anskaffas från allmänheten.

Undantaget enligt första stycket 4 för rörelse som drivs av aktiebolag eller ekonomisk förening gäller även för sådan rörelse som drivs av motsvarande utländska företag.

Tillstånd att driva konsumentkreditrörelse behövs inte heller för tillhandahållande av betaltjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster.

3 kap.

1 §

Tillstånd att driva bankrörelse får ges för svenska aktiebolag, sparbanker och medlemsbanker.

Tillstånd att driva finansieringsrörelse får ges för svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Tillstånd att driva konsumentkreditrörelse får ges för svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Bestämmelser om förutsättningar för utländska företag att driva bankrörelse eller finansieringsrörelse i Sverige finns i 4 kap.

2 §¹³

Ett svenskt företag ska ges tillstånd att driva bankrörelse *eller* finansieringsrörelse, om

Ett svenskt företag ska ges tillstånd att driva bankrörelse, finansieringsrörelse *eller konsumentkreditrörelse*, om

1. bolagsordningen, stadgarna eller reglementet stämmer överens med denna lag och andra författningar och i övrigt innehåller de särskilda bestämmelser som behövs med hänsyn till omfattningen och arten av den planerade verksamheten,

2. det finns skäl att anta att den planerade rörelsen kommer att drivas enligt bestämmelserna i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

3. den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett kreditinstitut, och

3. den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag*, och

4. den som ska ingå i styrelsen för företaget eller vara verkställande direktör i det, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett kreditinstitut och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

4. den som ska ingå i styrelsen för företaget eller vara verkställande direktör i det, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

Vid bedömningen enligt första stycket 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att kreditinstitutsverksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar

1. innehavaren kommer att motverka att kreditinstitutsverksamhet *eller konsumentkreditrörelse* drivs på ett sådant sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra

¹³ Senaste lydelse 2009:361.

företagets verksamhet, eller

författningar som reglerar
företagets verksamhet, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 5 § 6 lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

b) brott enligt 2 § 2, 3 § eller 4 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, såvitt avser brott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Om den som kommer att ha ett kvalificerat innehav i företaget är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag, ska det vid bedömningen av innehavarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 9 kap. 13 § lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

3 §

Bolagsordning, stadgar eller reglemente för ett företag *skall* godkännas i samband med att det får tillstånd att driva *bank- eller finansieringsrörelse*.

Bolagsordning, stadgar eller reglemente för ett företag *ska* godkännas i samband med att det får tillstånd att driva *bankrörelse, finansieringsrörelse eller konsumentkreditrörelse*.

4 §

Ett kreditinstitut som har beslutat att ändra sin bolagsordning, sina stadgar eller sitt reglemente, *skall* ansöka om godkännande av ändringen. Ändringen *skall* godkännas om bolagsordningen, stadgarna eller reglementet överensstämmer med denna lag och andra författningar samt i övrigt innehåller de särskilda bestämmelser som behövs med hänsyn till omfattningen och arten av institutets verksamhet.

Ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* som har beslutat att ändra sin bolagsordning, sina stadgar eller sitt reglemente, *ska* ansöka om godkännande av ändringen. Ändringen *ska* godkännas om bolagsordningen, stadgarna eller reglementet överensstämmer med denna lag och andra författningar samt i övrigt innehåller de särskilda bestämmelser som behövs med hänsyn till omfattningen och arten av institutets *eller företagets* verksamhet.

Ett beslut om ändring av bolagsordning, stadgar eller reglemente får inte registreras innan det har godkänts.

8 §

En ansökan om tillstånd att driva bankrörelse *eller* finansieringsrörelse, liksom frågor om godkännande av bolagsordning, stadgar eller reglemente enligt 3 eller 4 § och om medgivande enligt 7 § andra stycket, prövas av Finansinspektionen. Följande ärenden *skall* dock prövas av regeringen om de är av principiell betydelse eller av särskild vikt

1. ärenden som avser tillstånd att driva bankrörelse, liksom frågor enligt 3 § och 7 § andra stycket i samma ärenden, och
2. ärenden om godkännande av ändring av bolagsordning, stadgar eller reglemente för en bank enligt 4 §.

En ansökan om tillstånd att driva bankrörelse, finansieringsrörelse *eller konsumentkreditrörelse*, liksom frågor om godkännande av bolagsordning, stadgar eller reglemente enligt 3 eller 4 § och om medgivande enligt 7 § andra stycket, prövas av Finansinspektionen. Följande ärenden *ska* dock prövas av regeringen om de är av principiell betydelse eller av särskild vikt.

6 kap.

2 §¹⁴

Ett kreditinstitut *skall* identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Institutet *skall* härvid se till att det har en tillfredsställande intern kontroll.

Ett kreditinstitut *skall* särskilt se till att dess kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker och andra risker sammantagna inte medför att institutets förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras. För att uppfylla detta krav *skall* det åtminstone ha metoder som gör det möjligt att fortlöpande värdera och upprätthålla ett kapital som till belopp, slag och fördelning är tillräckligt för att täcka arten och nivån på de risker som det är eller kan komma att bli exponerat för. Kreditinstitutet *skall* utvärdera dessa metoder för att säkerställa att de är heltäckande.

Ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag ska* identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Institutet *eller konsumentkreditföretaget ska* härvid se till att det har en tillfredsställande intern kontroll.

Ett kreditinstitut *ska* särskilt se till att dess kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker och andra risker sammantagna inte medför att institutets förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras. För att uppfylla detta krav *ska* det åtminstone ha metoder som gör det möjligt att fortlöpande värdera och upprätthålla ett kapital som till belopp, slag och fördelning är tillräckligt för att täcka arten och nivån på de risker som det är eller kan komma att bli exponerat för. Kreditinstitutet *ska* utvärdera dessa metoder för att säkerställa att de är heltäckande.

¹⁴ Senaste lydelse 2006:1387.

3 §¹⁵

Ett kreditinstituts rörelse *skall* organiseras och drivas på ett sådant sätt att *institutets* struktur, förbindelser med andra företag och ställning kan överblickas.

Ett kreditinstituts *eller ett konsumentkreditföretags* rörelse *ska* organiseras och drivas på ett sådant sätt att *institutets eller företagets* struktur, förbindelse med andra företag och ställning kan överblickas.

4 §

Ett kreditinstituts rörelse *skall* även i andra avseenden än som sägs i 1–3 §§ drivas på ett sätt som är sunt.

Ett kreditinstituts *eller ett konsumentkreditföretags* rörelse *ska* även i andra avseenden än som sägs i 1–3 §§ *gällande kreditinstitut och 2–3 §§ gällande konsumentkreditföretag*, drivas på ett sätt som är sunt.

4 a §¹⁶

Bestämmelserna i 1–3 §§ *skall* tillämpas i proportion till arten och omfattningen av *kreditinstitutets* verksamheter och till deras komplexitetsgrad.

Bestämmelserna i 1–3 §§ *gällande kreditinstitut och 2–3 §§ gällande konsumentkreditföretag*, *ska* tillämpas i proportion till arten och omfattningen av *institutets eller företagets* verksamheter och till deras komplexitetsgrad

4 b §¹⁷

Styrelsen i ett kreditinstitut ansvarar för att kraven i 1–3 §§ uppfylls.

Styrelsen i ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* ansvarar för att kraven i 1–3 §§ *gällande kreditinstitut och 2–3 §§ gällande konsumentkreditföretag*, uppfylls.

5 §¹⁸

Styrelsen i ett kreditinstitut *skall* se till att det finns skriftliga interna riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att uppfylla kraven i 1–3 och 4 a §§ och för att i övrigt styra rörelsen. Dessa riktlinjer och instruktioner

Styrelsen i ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag ska* se till att det finns skriftliga interna riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att uppfylla kraven i 1–3 och 4 a §§ och för att i övrigt styra rörelsen.

15 Senaste lydelse 2006:1387.

16 Senaste lydelse 2006:1387.

17 Senaste lydelse 2006:1387.

18 Senaste lydelse 2006:1387.

skall utvärderas och ses över regelbundet.

Dessa riktlinjer och instruktioner *ska* utvärderas och ses över regelbundet

6 §

Varje kreditinstitut *skall* ha sitt huvudkontor i Sverige

Varje kreditinstitut *och konsumentkreditföretag ska* ha sitt huvudkontor i Sverige.

7 §¹⁹

Om ett kreditinstitut vill uppdra åt någon annan att utföra någon av de tjänster som avses i 7 kap. 1 §, *skall* institutet anmäla detta till Finansinspektionen och ge in uppdragsavtalet. Ett sådant uppdrag får ges om

1. institutet svarar för den anförtrodda verksamheten mot kunden,

2. verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former, och

3. uppdraget inte har sådan omfattning att institutet inte kan uppfylla de skyldigheter som följer av denna lag eller andra författningar som reglerar institutets verksamhet.

Första stycket gäller inte uppdrag åt någon annan att driva värdepappersrörelse. I fråga om värdepappersrörelse gäller i stället bestämmelserna i 8 kap. 14 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Om ett kreditinstitut *eller konsumentkreditföretag* vill uppdra åt någon annan att utföra någon av de tjänster som avses i 7 kap. 1 §, *ska* institutet *eller företaget* anmäla detta till Finansinspektionen och ge in uppdragsavtalet. Ett sådant uppdrag får ges om

1. institutet *eller företaget* svarar för den anförtrodda verksamheten mot kunden,

3. uppdraget inte har sådan omfattning att institutet *eller företaget* inte kan uppfylla de skyldigheter som följer av denna lag eller andra författningar som reglerar institutets *eller företagens* verksamhet.

7 kap.

1 §²⁰

Ett kreditinstitut får driva bara finansiell verksamhet och verksamhet som har ett naturligt samband med den.

Ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* får driva bara finansiell verksamhet och verksamhet som har ett naturligt samband med den.

Ett kreditinstitut får i sin verksamhet, bland annat

1. låna upp medel, till exempel genom att ta emot inlåning från allmänheten eller ge ut obligationer eller andra jämförbara fordringsrätter,

2. lämna och förmedla kredit, till exempel i form av konsumentkredit

¹⁹ Senaste lydelse 2007:563.

²⁰ Senaste lydelse 2010:760.

- och kredit mot panträtt i fast egendom eller fordringar,
3. medverka vid finansiering, till exempel genom att förvärva fordringar och upplåta lös egendom till nyttjande (leasing),
 4. tillhandahålla betaltjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster,
 5. tillhandahålla betalningsmedel,
 6. ikläda sig garantiförbindelser och göra liknande åtaganden,
 7. medverka vid värdepappersemissioner,
 8. lämna ekonomisk rådgivning,
 9. förvara värdepapper ,
 10. driva rembursverksamhet,
 11. tillhandahålla värdefackstjänster,
 12. driva valutahandel,
 13. driva värdepappersrörelse under de förutsättningar som föreskrivs i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, samt
 14. lämna kreditupplysning under de förutsättningar som föreskrivs i kreditupplysningslagen (1973:1173).

Ett konsumentkreditföretag får i sin verksamhet bland annat utföra en eller flera av de verksamheter som anges i andra stycket 2,3 och 5-12.

8 kap.

1 §²¹

Innan ett kreditinstitut beslutar att bevilja en kredit ska det pröva risken för att de förpliktelser som följer av kreditavtalet inte kan fullgöras. Institutet får bevilja en kredit bara om förpliktelserna på goda grunder kan förväntas bli fullgjorda.

Innan ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* beslutar att bevilja en kredit ska det pröva risken för att de förpliktelser som följer av kreditavtalet inte kan fullgöras. Institutet *eller företaget* får bevilja en kredit bara om förpliktelserna på goda grunder kan förväntas bli fullgjorda.

2 §

Ett kreditinstituts kreditprövning *skall* vara organiserad så att den som fattar beslut i ett ärende har tillräckligt beslutsunderlag för att bedöma risken med att bevilja krediten.

Ett kreditinstituts *eller ett konsumentkreditföretags* kreditprövning *ska* vara organiserad så att den som fattar beslut i ett ärende har tillräckligt beslutsunderlag för att bedöma risken med att bevilja krediten.

3 §

Ett kreditinstituts kreditbeslut *skall* dokumenteras så att beslutsunderlaget redovisas och att kreditärendets hantering även i övrigt kan följas.

Ett kreditinstituts *eller ett konsumentkreditföretags* kreditbeslut *ska* dokumenteras så att beslutsunderlaget redovisas och att kreditärendets hantering även i

²¹ Senaste lydelse 2010:1853.

övrigt kan följas.

5 §

Ett kreditinstitut får inte ingå avtal om tjänster på andra villkor än sådana som institutet normalt tillämpar eller ingå andra avtal på villkor som inte är affärsmässigt betingade med eller till förmån för

1. styrelseledamot,
2. delegat i ledande ställning som ensam eller i förening med någon annan får avgöra kreditärenden som annars *skall* avgöras av styrelsen,
3. anställd som innehar en ledande ställning inom institutet,
4. annan aktie- eller andelsägare än staten med ett innehav som motsvarar minst tre procent av hela kapitalet,
5. make eller sambo till person som avses under 1–4, eller
6. juridisk person i vilken sådan person som avses under 1–5 har ett väsentligt ekonomiskt intresse i egenskap av delägare eller medlem.

En medlemsbank får inte heller ingå sådana avtal som avses i första stycket med eller till förmån för en lekmannarevisor i banken.

Finansinspektionen prövar om en delegat eller en anställd har sådan ledande ställning som avses i första stycket 2 och 3.

Ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* får inte ingå avtal om tjänster på andra villkor än sådana som *institutet eller företaget* normalt tillämpar eller ingå andra avtal på villkor som inte är affärsmässigt betingade med eller till förmån för

1. styrelseledamot,
2. delegat i ledande ställning som ensam eller i förening med någon annan får avgöra kreditärenden som annars *ska* avgöras av styrelsen,
3. anställd som innehar en ledande ställning inom institutet *eller företaget*,

6 §

Institutets styrelse *skall* behandla ärenden som avses i 5 §. Den *skall* vidare i en förteckning föra in uppgifter om de avtal som har träffats.

Institutets *eller företagets* styrelse *ska* behandla ärenden som avses i 5 §. Den *ska* vidare i en förteckning föra in uppgifter om de avtal som har träffats.

13 kap.

1 §²²

Registreringsmyndighet för banker och filialer till utländska bankföretag är Bolagsverket. Hos registreringsmyndigheten förs ett bankregister. I detta skrivs de uppgifter in som enligt denna lag, aktiebolagslagen (2005:551), sparbankslagen (1987:619), lagen (1995:1570) om medlemsbanker, lagen (1992:160) om utländska

Registreringsmyndighet för banker och filialer till utländska bankföretag är Bolagsverket. Hos registreringsmyndigheten förs ett bankregister. I detta skrivs de uppgifter in som enligt denna lag, aktiebolagslagen (2005:551), sparbankslagen (1987:619), lagen (1995:1570) om medlemsbanker, lagen (1992:160) om utländska

filialer m.m. eller andra författningar ska anmälas för registrering eller i övrigt ska tas in i registret.

För registrering av kreditmarknadsbolag och kreditmarknadsföreningar gäller vad som föreskrivs i aktiebolagslagen respektive lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. För registrering av filialer till utländska kreditföretag gäller lagen om utländska filialer m.m.

filialer m.m. eller andra författningar ska anmälas för registrering eller i övrigt ska tas in i registret.

För registrering av kreditmarknadsbolag, *kreditmarknadsföreningar, konsumentkreditbolag och konsumentkreditföreningar* gäller vad som föreskrivs i aktiebolagslagen respektive lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. För registrering av filialer till utländska kreditföretag gäller lagen om utländska filialer m.m.

Registreringsmyndigheten ska lämna ut uppgifter och handlingar i bankregistret i elektronisk form, om det begärs.

2 §

Finansinspektionen har tillsyn över kreditinstitut och utländska kreditinstitut som inrättat filial enligt 4 kap. 4 §.

För ett kreditinstitut omfattar tillsynen att rörelsen drivs enligt

1. denna lag,
2. andra författningar som reglerar institutets verksamhet,
3. institutets bolagsordning, stadgar eller reglemente, och
4. interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar institutets verksamhet

Inspektionen har dessutom tillsyn över att kreditinstitutets ägare och ledning uppfyller lämplighetskraven i denna lag.

För en filial till ett utländskt kreditinstitut som avses i 4 kap. 4 § *skall* inspektionen se till att institutet följer de lagar och andra författningar som gäller för institutets verksamhet här i landet.

Finansinspektionen har tillsyn över kreditinstitut, *konsumentkreditföretag* och utländska kreditinstitut som inrättat filial enligt 4 kap. 4 §.

För ett kreditinstitut *och ett konsumentkreditföretag* omfattar tillsynen att rörelsen drivs enligt

3. institutets *eller företagets* bolagsordning, stadgar eller reglemente, och
4. interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar institutets *eller företagets* verksamhet

Inspektionen har dessutom tillsyn över att kreditinstitutets *och konsumentkreditföretagets* ägare och ledning uppfyller lämplighetskraven i denna lag.

För en filial till ett utländskt kreditinstitut som avses i 4 kap. 4 § *ska* inspektionen se till att institutet följer de lagar och andra författningar som gäller för institutets verksamhet här i landet.

3 §

Ett kreditinstitut och sådana utländska kreditinstitut som inrättat filial enligt 4 kap. 4 § *skall* lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär.

Ett kreditinstitut, *ett konsumentkreditföretag* och sådana utländska kreditinstitut som inrättat filial enligt 4 kap. 4 § *ska* lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär.

4 §

Finansinspektionen får när inspektionen anser att det är nödvändigt genomföra en undersökning hos ett kreditinstitut och sådana utländska kreditinstitut som inrättat filial enligt 4 kap. 4 §.

Finansinspektionen får när inspektionen anser att det är nödvändigt genomföra en undersökning hos ett kreditinstitut, *ett konsumentkreditföretag* och sådana utländska kreditinstitut som inrättat filial enligt 4 kap. 4 §.

5 §

Om ett kreditinstitut ingår i en koncern, *skall* de övriga företagen i koncernen lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn över institutet.

Om ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* ingår i en koncern, *ska* de övriga företagen i koncernen lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn över institutet *eller företaget*.

6 §

Har ett företag fått i uppdrag av ett kreditinstitut att driva någon del av institutets rörelse, får Finansinspektionen genomföra undersökningar hos företaget, om det behövs för tillsynen över institutet. Ett sådant företag *skall* också lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn över institutet.

Har ett företag fått i uppdrag av ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* att driva någon del av *kreditinstitutets eller konsumentkreditföretagets* rörelse, får Finansinspektionen genomföra undersökningar hos företaget, om det behövs för tillsynen över *kreditinstitutet eller konsumentkreditföretaget*. Ett sådant företag *ska* också lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn över *kreditinstitutet eller konsumentkreditföretaget*.

12 §

Finansinspektionen får sammankalla styrelsen i ett kreditinstitut. Om styrelsen inte har rättat sig efter en begäran från inspektionen om att kalla till extra stämma, får inspektionen utfärda en sådan kallelse.

Finansinspektionen får sammankalla styrelsen i ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag*. Om styrelsen inte har rättat sig efter en begäran från inspektionen om att kalla till extra stämma, får inspektionen utfärda en sådan kallelse.

Företrädare för inspektionen får närvara vid stämma och vid ett sådant styrelsesammanträde som inspektionen har sammankallat samt delta i överläggningarna.

16 §

Kreditinstitut och utländska kreditinstitut med filial här i landet *skall* med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet. Detsamma gäller sådana företag som avses i 4 kap. 3 § och som har filial här i landet.

Kreditinstitut, *konsumentkreditföretag* och utländska kreditinstitut med filial här i landet *ska* med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet. Detsamma gäller sådana företag som avses i 4 kap. 3 § och som har filial här i landet.

14 kap.1 §²³

Ett direkt eller indirekt förvärv av aktier eller andelar i ett kreditinstitut, som medför att förvärvarens sammanlagda innehav utgör ett kvalificerat innehav, får ske bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Detsamma gäller förvärv som innebär att ett kvalificerat innehav ökas

Ett direkt eller indirekt förvärv av aktier eller andelar i ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag*, som medför att förvärvarens sammanlagda innehav utgör ett kvalificerat innehav, får ske bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Detsamma gäller förvärv som innebär att ett kvalificerat innehav ökas

1. så att det uppgår till eller överstiger 20, 30 eller 50 procent av kapitalet eller röstetalet för samtliga aktier eller andelar, eller

2. så att institutet blir dotterföretag.

2. så att *institutet eller företaget* blir dotterföretag.

Tillstånd enligt första stycket ska inhämtas före förvärvet. Ansökan om tillstånd ska göras skriftligen. Om förvärvet har gjorts genom bodelning, arv, testamente, bolagsskifte eller på annat liknande sätt, krävs i stället tillstånd för att förvärvaren ska få behålla aktierna eller andelarna. Förvärvaren ska då ansöka om tillstånd inom sex månader efter förvärvet.

Finansinspektionen ska inom två arbetsdagar från det att en fullständig

23 Senaste lydelse 2009:361.

ansökan kommit in till inspektionen skicka en bekräftelse till förvärvaren om att ansökan har tagits emot.

15 kap.

1 §²⁴

Om ett kreditinstitut har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag, andra författningar som reglerar institutets verksamhet, institutets bolagsordning, stadgar eller reglemente eller interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar institutets verksamhet, *skall* Finansinspektionen ingripa.

Ingripande sker genom utfärdande av föreläggande att inom viss tid begränsa rörelsen i något avseende, minska riskerna i den eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen, förbud att verkställa beslut eller genom anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig *skall* kreditinstitutets tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om institutet gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot institutet och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

Om ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag, andra författningar som reglerar institutets verksamhet, institutets bolagsordning, stadgar eller reglemente eller interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar institutets *eller företagets* verksamhet, *ska* Finansinspektionen ingripa.

Ingripande sker genom utfärdande av föreläggande att inom viss tid begränsa rörelsen i något avseende, minska riskerna i den eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen, förbud att verkställa beslut eller genom anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig *ska* kreditinstitutets *eller konsumentkreditföretagets* tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om institutet *eller företaget* gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot institutet och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

2 §

Om någon som ingår i ett kreditinstitutets styrelse eller är dess verkställande direktör inte uppfyller de krav som anges i 3 kap. 2 § 4, *skall* Finansinspektionen återkalla institutets tillstånd. Det får dock ske bara om inspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är

Om någon som ingår i ett kreditinstitutets *eller konsumentkreditföretags* styrelse eller är dess verkställande direktör inte uppfyller de krav som anges i 3 kap. 2 § 4, *ska* Finansinspektionen återkalla institutets *eller konsumentkreditföretagets* tillstånd. Det får dock ske bara om

24 Senaste lydelse 2006:1387.

verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet, får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får vara det. Finansinspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess institutet utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

inspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet, får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får vara det. Finansinspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess institutet *eller företaget* utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

3 §²⁵

Finansinspektionen *skall* återkalla ett kreditinstituts tillstånd om institutet

1. inte har anmälts för registrering inom föreskriven tid eller anmälan har avskrivits eller avslagits genom ett beslut som har vunnit laga kraft,
2. inte inom ett år från det tillstånd beviljades har börjat driva sådan rörelse som tillståndet avser,

3. har förklarat sig avstå från tillståndet,

4. har överlåtit hela sin rörelse,

5. under en sammanhängande tid av sex månader inte har drivit sådan rörelse som tillståndet avser, eller

6. försatts i konkurs eller om beslut fattats om att institutet *skall* träda i tvångslikvidation.

Finansinspektionen *ska* återkalla ett kreditinstituts *eller konsumentkreditföretags* tillstånd om institutet *eller företaget*

6. försatts i konkurs eller om beslut fattats om att institutet *eller företaget ska* träda i tvångslikvidation.

I fall som avses i första stycket 2 och 5 får i stället varning meddelas om det är tillräckligt.

7 §

Om ett kreditinstitut har meddelats beslut om anmärkning eller varning enligt 1 §, får Finansinspektionen besluta att institutet *skall* betala en straffavgift. Om regeringen beslutar om anmärkning eller varning får den överlämna till inspektionen att besluta om straffavgift *skall* betalas.

Om ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* har meddelats beslut om anmärkning eller varning enligt 1 §, får Finansinspektionen besluta att institutet *eller företaget ska* betala en straffavgift. Om regeringen beslutar om anmärkning eller varning får den överlämna till inspektionen att besluta om straffavgift *ska* betalas.

²⁵ Senaste lydelse 2005:1055.

Avgiften tillfaller staten.

8 §

Straffavgiften *skall* fastställas till lägst femtusen kronor och högst femtio miljoner kronor.

Avgiften får inte överstiga tio procent av kreditinstitutets omsättning närmast föregående räkenskapsår. Om överträdelsen har skett under institutets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får den uppskattas.

Avgiften får inte vara så stor att institutet därefter inte uppfyller kraven enligt 6 kap. 1 §.

Straffavgiften *ska* fastställas till lägst femtusen kronor och högst femtio miljoner kronor.

Avgiften får inte överstiga tio procent av kreditinstitutets *eller konsumentkreditföretagets* omsättning närmast föregående räkenskapsår. Om överträdelsen har skett under institutets *eller företagets* första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får den uppskattas.

10 §

Om ett kreditinstitut underlåter att i tid lämna de upplysningar som föreskrivits med stöd av 16 kap. 1 § 5, får Finansinspektionen besluta att institutet *skall* betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

Om ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* underlåter att i tid lämna de upplysningar som föreskrivits med stöd av 16 kap. 1 § 5, får Finansinspektionen besluta att institutet *eller företaget ska* betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

16 kap.

1 §²⁶

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilken information ett kreditinstitut *skall* lämna till sina kunder eller till dem som institutet erbjuder sina tjänster,

2. vilka poster som får räknas in i startkapitalet enligt 3 kap. 5–7 §§,

3. vilka åtgärder som ett kreditinstitut *skall* vidta för att uppfylla de krav på soliditet och likviditet, riskhantering, genomlysning, sundhet samt riktlinjer och instruktioner som avses i 6 kap. 1–5 §§,

1. vilken information ett kreditinstitut *eller konsumentkreditföretag ska* lämna till sina kunder eller till dem som institutet *eller företaget* erbjuder sina tjänster,

3. vilka åtgärder som ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag ska* vidta för att uppfylla de krav på *riskhantering, genomlysning och sundhet samt för kreditinstitut* *även krav på soliditet och likviditet* samt riktlinjer och

instruktioner som avses i 6 kap. 1–
5 §§,

4. vilka begränsningar som gäller när ett bankaktiebolag eller ett kreditmarknadsbolag tar emot egna aktier eller aktier i sitt moderbolag som pant enligt 10 kap. 12 §,

5. vilka upplysningar som ett kreditinstitut och sådana utländska kreditinstitut som har inrättat filial enligt 4 kap. 4 § *skall* lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet, och

5. vilka upplysningar som ett kreditinstitut *eller ett konsumentkreditföretag* och sådana utländska kreditinstitut som har inrättat filial enligt 4 kap. 4 § *ska* lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet, och

6. sådana avgifter för tillsyn som avses i 13 kap. 16 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1006) om anmälningsskyldighet avseende viss finansiell verksamhet

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²⁷

I denna lag avses med

1. valutaväxling: yrkesmässig handel med utländska sedlar och mynt samt resecheckar utställda i utländsk valuta,
2. annan finansiell verksamhet: yrkesmässig verksamhet som huvudsakligen består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2, 3 och 5–12 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, och
3. finansiellt institut: fysisk eller juridisk person som ägnar sig åt valutaväxling eller annan finansiell verksamhet.

I denna lag avses med

1. valutaväxling: yrkesmässig handel med utländska sedlar och mynt samt resecheckar utställda i utländsk valuta,
2. annan finansiell verksamhet: yrkesmässig verksamhet som huvudsakligen består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2, 3 och 5–12 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse *och som inte kräver tillstånd som kreditinstitut eller konsumentkreditföretag*, och
3. finansiellt institut: fysisk eller juridisk person som ägnar sig åt valutaväxling eller annan finansiell verksamhet.

9 §²⁸

Finansinspektionen *skall* när en anmälan enligt 2 § första stycket eller 3 § tredje stycket kommer in, *och därutöver minst en gång per år*, kontrollera att villkoret i 3 § första stycket är uppfyllt.

Om kravet i 3 § första stycket inte är uppfyllt får inspektionen, om verksamheten drivs av en fysisk person, förelägga denne att upphöra med verksamheten.

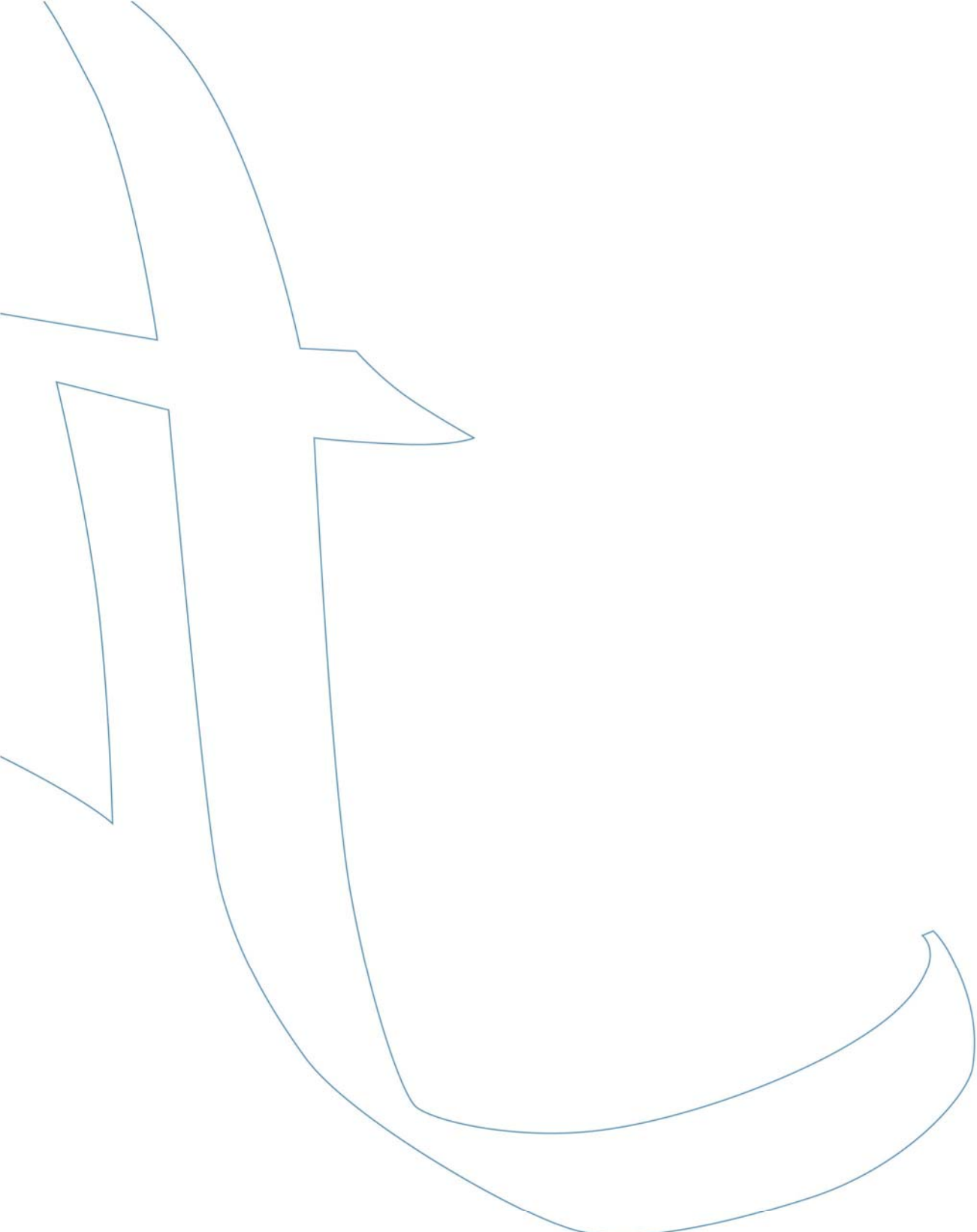
Om verksamheten drivs av en juridisk person får inspektionen förelägga denne att göra rättelse. Om rättelse inte görs får inspektionen förelägga personen att upphöra med verksamheten.

Om det är en innehavare som avses i 3 § andra stycket som inte uppfyller kravet i 3 § första stycket, får inspektionen förelägga denne att avyttra så stor del av aktierna eller andelarna att innehavet därefter inte är kvalificerat eller, om innehavaren är en juridisk person, att byta ut den i dess ledning diskvalificerade personen.

Finansinspektionen *ska* när en anmälan enligt 2 § första stycket eller 3 § tredje stycket kommer in kontrollera att villkoret i 3 § första stycket är uppfyllt.

²⁷ Senaste lydelse 2010:759

²⁸ Senaste lydelse 2004:319

Finansinspektionen
Box 7821, 103 97 Stockholm
Besöksadress Brunnsgatan 3
Telefon 08-787 80 00
Fax 08-24 13 35
finansinspektionen@fi.se

www.fi.se